

Sosyal adalet

30 NİSAN 1963 SALI

HAFTALIK SIYASİ GAZETE

YIL 1, SAYI 7 FİAT 1 LIRA

Bölüşme adil değil

YARBAY TALAT TURAN (SİVİL OLAN) NEZARET ALTINDA GÖTÜRÜLUYOR

Yünlü reformcu
Bölükü yurdakı
yurdakı

Üçüncü 28 Nisan anıldı

Doğuda kıtlık vardı...

SİVAS SENATÖRLERİNE VE MİLLETVEKİLLERİNE AÇIK MEKTUP

Sayın Milletvekilleri seçim bölgemiz olan Sivas memleketi sizin geri kalmış, fakir ve eski bir yerdir. Bu bakımından sizlerin segmenlerinizin büyük dert ve izdirapları beklemektedir. Sizlerin vazifesi: temsil ettiğiniz Vilâyetin segmenler arasında Meclisin tarihi süreçlerinde köy köy kasaba kasaba dolaşarak ihtiyaçları ve ek siklikleri tespit ederek; Meclis çalışmalarını anında ilgili Bakanlara duyurmak, izahat almak, takip ve neticeyi segmenlerine bildirmek olası iktiza eder.

Mancıef Sayın Milletvekilleri seçildiğiniz 15 Ekim 1961 Tarihinden bugüne kadar iki seneye yakın bir zaman geçmesine rağmen; kaç Milletvekili Sivas ve havasına ait dert, ihtiyacın çözümlenmesi için Mecliste konuşturma yapmıştır ve Bakanlardan soru sormuştur? Zannederim hiç. Yoksa bu bölgenin hiç derdi yok mu? Kendileride vazifesini yapmış başarı kazanmış insanların huzuru içinde Mecliste rahatlarına bakıp günde gün edip hoşça vakit geçiriyorsunuz. Bir kısmının babadan, dededen kalma çevre de isim yapmış ünvan ve zenginlige güvenerek; bir kısmınızda halka bir kaç parlak nutuk ve vaadde bulunarak; gelecek seçimde tekrar Mebus seçileceğinize güveniyorsanz; aldınız yorumuz.

Seçim bölgemiz olan Sivas'ın Kangal İlçesine bağlı bir Alahan Bucagi var. Buraya hiç yolunu düşü mü? Alacahan Nahiyesini sosyal ve siyasi durumu sizle ve halk huzurunda inceliyoruz.

Nahiyenin merkez nüfusu 2000'i geçer. 20 parça köyü vardır. Köyleriyle beraber nüfusu 6000 i bulmaktadır. Osmanlı Devleti zamanından beri Nahiyedir. Fakat bakımından hik ve ilgisizlik yüzünden Türklerin en geri ve iptidai Bucak Merkezidir. Hic bir idari teşkilatı tam değildir. Sebebi hikmeti nedense sık sık Nahiyeye Müdürü değil. Uzun zamanlar Müdürsüz idare edilir. Bu kadar geniş vatandaşlığı kitleini toplayan Bucakta Nüfus Memuru yoktur. Yolu ve vasıtısı olmayan köylerden halk 8-10 saatlik mesafe de olan İlçe Merkezi Kangala gitmektedirler. Ekseni Nahiyeye

hükümet konuğu olduğu halde burada olmadığı için Nahiyede Müdürlüğü harap yerlerde çalışmaktadır. PIT binasızlık yüzünden faydası ve çalışamaz vaziyettedir. Çevre sine vasıtası olmadığından haber zamanında ulaşırılamamaktadır. 15-20 yıl önce halkın ve hükümetin yardımına ile yapılan İlkokul binası bakım suzu ve alakasızlıktan harap durumdadır. Nahiyenin camii ve tarihi kervansarayı bakım sıkılıktan yıkılmak ve yok olmak izededir. Bu nahiyede siyasilerin oy istismarlığına uğramış. Bir takım siyasi entrikaların çevrilmesi yüzünden; burada Belediye Teşkilati kurulamamıştır.

Sağlık durumu Alacahan'da bir faciadır. Doğan her yüz çocuktan % 60-70 i ölmekte. Tabii sebebi hastalıkardan. Erkeklerin % 70-80 i vereen. Frengi, Trahomi v.b. hastıklardan, çocukların eksersiz. Kızıl, Kızamık, — Çocuk Felci Çiçek, Kuşpalazı v.b. hastıklardan zayıf olmaktadır.

Halkın yaşayışı ve sosyal durumda ayrı bir derttir. Yaşları 40 dan yukarı olanları % 90-95 i yaşları 15-20 arasında olanların % 60-70 i İlkokul çağında olan çocukların 20 i yaşına kadar olan gençlerin % 50-60 okula gitmemiştir ve okuma yazma bilmenektedirler. % 80-90 kişi tek kat gleyeceğe ve buna yakınından kimselerinde evleri bir veya iki odalıdır.

5-6 kişi bir arada yatsıktır. Hayvanlarla insanlar aynı çatı altında yaşarlar. Sayın Milletvekilleri böyle yerlerde nasıl medeniyetten, sağlık ve ahlaklıdan bahsedebilir. Evler adeta yer üstü mağarası. Pen cene yok. Işık yok. Rütubetli, insan ve hayvan pisliğinin konkusundan evlere girilmek halindedir.

Sayın Milletvekilleri seçim bölgemizin küçük bir kısmının dertlerini, izdirap ve ihtiyaçların kabatasla gözlerinizin önüne sermiş bulunuyorum. Gereğini yapmak ve dertlere deva olmak sizlere düşmektedir.

Ali Soğukpinar

Gerici müdürler

İyi bildiğim okul müdürlerinden söz edeceğim. Başka müdürleri karıştırmasınca sırıltımek var. Tüm müdürler alımnasın. Süzü zünli ettiğim tipler kendini tanır.

İlerici düşünceli, gericilerle kol kola gezen müdürlerde de sıkırdır. Yeni düzene götüren ya yolları okuyan öğrenciler, kol tutuk rahatlığı kazıyor. Yetişen bilgili kusakların yerini alacağından korkuyor. Öğretmen okulunda sosyal yönlü yazımları izleyen öğrenci başka okula sürüyor. Acaba müdürücük huzura kavuşuyor mu? Yüreğinin başı na oturan koltuk korkusu dağılıyor mu? Yeniden yana olan öğrenci başkalarını da uyarır da yönetim güçleşir diye az am ter dökiyor. Kurtuluş öğrencisi sürmede bulunuyor. Öğrenci hele öğretmen olsun daha da kovula cak.

Bazı müdürler, ilerici öğretmen ve eğitimden korkuyor. Aman yerine oturur diye yürüyip küt istiyor. Bu korkulu ya şam onu yiye bitirecek. Polatlı'da bir öğretmen, Hasanoglu'da bir öğrenci Atatürk çü, yenilikçi tutumlarıyla rahat kaçırıldı. Kovulmakla gerçek ilişkiliklerinden bir şey yitirmezler. Öğretmen sırlıltıken, el atan ve yalanlar icat edilir. Gerici bilgisiz purfızınlara omuz omuza verilir. Tutumyla, yetişir gibi gençlik, çıkarılmış doku nan öğretmeni başka ilgeye postalarlar. El etek öpmesini bidental için güllük çekmeler. Ne var ki ilerliciler coğaldı. İri yilder, bir gelir. Müdürücük koltuk korkusundan kurtulmaz. Bu korku yaşamalarında hizur bırakır.

Birazlık okusalar korkuları yürekte eyleşmez. Çok kişiler bilgisizleri yüzünden çığının biye dayalı koşullarına usanıyorlar. Tüm atılgalar yaşamalarını allak bullak ediyor. Hareketli gelişim koltukharımı titretiyor. Böylelerin tüm geriye tutkun. Geriye bağılılmış huzur getireceğini inanır.

Öğrenci öğretmen sürlülerde faydasız Toplum, çagın zorlaması ile yeni düzene aksı. Gençlik Atatürküllü, sosyal adaleti, yaşam koşulları içinde yaşayarak öğrenecektir. Esitsiz yaşamı buna zorunlu kılıyor. Toplumun doğal akışı durdurulamaz. Bu bir sosyal kanundur. Zamanın doğrulduğu gelişim gerçeğidir. Toplumun tarihi sosyal gelişimi durdurulamaz.

Sosyal eşitlikten, üretim glici ne göre milli gelenden yararlanmadan, toprak reformundan söz etti mi, yabancı ideoloji aşılıyor deder. Koltuk ve çıkar rahatsızlığı duyarlar. 27 Mayıs

la birlikte öyle bir gelişim yolunda söz edeceğim. Başka müdürleri karıştırmasınca sırıltımek var. Tüm müdürler alımnasın. Süzü zünli ettiğim tipler kendini tanır.

Mustafa KOÇ

Bir laik Müdür

Bu öğlein, bayrak töreni için lisenin bahçesinde toplandı. Müdür, her zamanki konuşmasını yapacak, sonra bayrak çekiliken ulusal marş söylenecekti.

Konuşmasına başladı, söyle, öğüler verdi. Tam o strada uzaktaki bir camının hoparioru şavaz şavaz, arapça ezan, yerlere — gökde yayına koyuldu. Uzun madensel bir ses bize kadar ulaşıyor, okul duvarına çarpiyor. Müdür derhal sustu. Bir dinsel törendeymiş gibi, onun başı üzerinde, hep birlikte dükka larcı bekledik. Direğin dibinde lpe takılmış bayrak da ikinci çocuğun elinde yere doğru salındı. Yukarı çekilmeyi bekliyordu.. Ezan bitti. Müdür konuşmasına devam etse ya da marş başlasak ya.. Hanyar, denizkini seslendirmesi üstüne tuz biber eken su sohbeti girişti, «Ezan okunuyordu..» (mıriltayı). O, gülümseyip, yüz meşcidi bir tane takınarak devam etti; «Ezan okunurken herseyi bırakıp sostumusunuz ölümlüze bakıp düşünnemi, sizlernizde geceniz için dua etmeliiniz çocuklar!»

Valla, billahi aynen böyle söyledi. Orada çekilmeyi bekliysem, aklımda — fikrimiz da bill her şeyimizin sembolü bir bayrak; burada, güneş attında sabırsız bekleyen bir öğrenci kalabaklı... Ve laik Cumhuriyetin bir memuru olan laik öğretmenim temsilci olan ve karşında varız veren lise müdürü!

İki ay kadar önce ramazan da bir cuma günü, günün tam ortasında, lise dördüncü sınıfıların birinde, dersin bitmesi ne yirmibeş dakika kala, ikinci öğrenci yerinden kalkmıştı. Bir: «Efendim, izin istiyorum aptestiliyiz, namaza gideceğiz..» deyince hayretle bakımından onlara; sus — pus oturur. İlerken, bu ücreti nereden almış olabileceklerini düşünmüştüm o zaman. Bunuza izah ettim ancak bugün okul müdürüne karşımda yapabildim.. Azime KARABULUT

Okumak için günde 10 kilometre

Antalya: Tarih ve güneş şehr... Eskiyle yenisyle, ağasıyla, emekciyle, milyonluğun yanında meteliksiz gezeniyle; binlerce dönümlük toprağı olanla, karış toprağı olmayıyla her Anadolu şehri gibi bir şehir.

Manavgat kazasının Çağlayan İlkokulunun III - B sınıfında 188 numaralı bir öğrenci okuyor. Milyonlara benzerinden biri. Adı Yaşa Gök. Yaşa Gök Hummaz köyden. Hummaz Manavgat'a 5 kilometre. Hummaz'in okulu yok. Yaşa'nın babası Ahmet. Yapı ustası. Gündeliği 10 litre ya tutar ya tutmaz. Her gün is ya bulur ya bulmaz. Yaşa'dan başka üç çocuğu var.

Yaşa her sabah Hummaz'ın Manavgat'a gidiyor. Yanı her sabah; soğuk olsun, kar olsun, yağmur olsun 5 kilometreyi yürüyor. Ve okula devam ediyor. Bu durum üç yıldır böyle sürmüştür. Daha da sürecek.

O, işlemeli işiği, yamalı şalvarı, plastik ayakkabısı ile her sabah soğuğa karşı yürekli dudakları caflamış.

Yaşa Gök III-B'nin en iyi öğrencisi. Derslerinin iki siyi iyi gerisi pekiyi. İmkânsızlıkten kıvana, milyonlarca köylü çocuğundan biri. Her gün vaşenurda, qamurda, okulu için okumak için 10 kilometre yürüyor.

Bir de, her sabah dadısı tarafından saatları taranan, ayak kabaklıları silinip, elbiseleri ütlenen okula kadar arazıyla götürülenler var. Herseyleri baska.

Evet, her türlü imkânlardan faydalanan bir çocuk; her sabah corapız, karda kışta boynuna asılı siyah bezden çantasi ile okula gelen çocuk la basan ters bir fark doğuyor. Birisi imkânları içinde bocalıyor, ikincisi imkânsızlıklar içinde basarıyor.

Bu durum bir Yaşa Gök için değil. Yaşa kadar da imkân olmayan, hiç okuma yapma öğrenmeyecek ve çok dahi akıllı çok daha kabiliyetli onbinlerce köy çocuğu var. Eski şartlar yaratılmadıkça daha binlerce Yaşa ve benzeri zekâlarının, kabiliyetlerinin hiç birini gösteremeye fırsatı olacak.

Yaşa Gök ne olacak? Bu gidişle baban gibi bir yapı ustası. Emekçi olduğu için hakları çiğneneceler. Belki dayanacak belki dayanamayacak. Yaşa'nın bütün kusuru toplumun rahat şartlarında doğustan kazanmamış olsa mı? Bu şartlar değişirilemez mi? Sosyal adalet gerçekleştirilemez mi Yaşa Gök için de?

Hüseyin Dağlı

Kitanseverlere

Bütün ders kitaplarını faydalı her konuda çeşitli hizap ve ders aracları içinkolu olarak AYDINLAR YAYINEVİ'nden temin edebilirsiniz.

Tel: 220524/23
Hizaplı gazetesi karşılık
Temsilci: İsmail 2 No 23

SOSYAL adalet

HAFTALIK SIYASİ GAZETE

30 NİSAN 1963 YIL: 1 SAYI: 7

İmtiyaz Sahibi: Cemal Hakkı SELEK
Yazı İşleri Müdürü: Turhan TÜKEL

İDAREHANE: Cağaloğlu, Molla Fenari Sokak. No. 30-32 (Vatan Mağaza) Tel: 22 93 15

FİYATI : 100 Kurus.
ABONE : 3 Aylık 10 Lira,
6 Aylık 20 Lira,
1 Yıllık 40 Lira,

Yurt dışı aboneerde posta ücreti abone bedeline eklenir
İLÂN: Beher Sütunda Santimetresi 25 liradır. Renkli ilanlar özel tarifeye tabidir.

DİZİLDİĞİ VE BASILDIĞI YER: Vatan Mağaza — İSTANBUL

KOKLU REFORMLAR YAPILMADIKÇA..

SOSYAL ADALET

BAŞBAKAN, CHP. Grubu'ndaki açıklamasında tevkif edilen on subay olayını sergüzeş olarak yorumladı. Fakat bu olaya gerekten önemi vermedi, ya da önem vermiş görünmek istemedi. Özel bir tedbir düşünülmemiğini söyledi; sade koalisyon ortaklarının birbirine daha sıkı sarılmalarını ve muhalefetin kişkirticiliğinden vaz geçmesini istedi.

İtiraf edelim ki, Bakan bu açıklaması hiçbir bakımından tatmin edici değildir. Aslında on subay olayı sosyal bünyemizdeki çok eiddi rahatsızlığın yeni bir belirtisidir. Gerçekten de ordudan gelen ihtilâl teşebbüslerinin bu olay ilki değildir. Önce şu nokta aydınlatılmak gereklidir: Neden Türk Ordusu gibi yurtsever, disiplinli bir orduda ihtilâl teşebbüsleri oluyor? Neden bunlar 27 Mayıs'tan sonra da durmamıştır?

27 Mayıs'ı hazırlayan nedenler, elbette ki sadece politik değildi. Demokrat Parti iktidarının hukuk dışı davranışlarının ihtilâlin hazırlanmasında büyük payı bulunduğu inkâr edilmemekle beraber asıl nedenler ekonomik durumun gitikçe kötüleşmesi yüzünden, son yıllarda sosyal yapıyı bütünü ile sarsan bir buharın patlak vermiş olmasındadır. Şu halde ihtilâl teşebbüsünün devamı karşısında 27 Mayıs ihtilâlin doğuran ekonomik ve sosyal şartlarda 27 Mayıs'tan sonra bir değişiklik olup olmadığını araştırmak gereklidir.

TÜRKİYE'NİN maddi yapısında herhangi bir değişiklik olmamıştır. Türkiye'nin geri kalmış tarımsal ekonomisi üzere oturtulmuş daha çok el sanatlarından kurulu endüstri yapısı ve dışarıya bağlı ticaret rejimi, 27 Mayıs'tan önce ne idiyse, bugün de odur. Beri yandan, toplumsal sınıflar arasındaki münâsebetlerde de, bir değişiklik olmamıştır.

Bir çare olarak görülen planlı ekonomi - planlı kalkınma önceden temel yapıyı değiştirecek yerde temel yapının değişmesini kalkınma sonucuna bağlılığı için - gerçekleşmesi şüpheli olan bu kalkınmada ağır yükü emekçi halk yığınlarına taşımak yolunu tutmuştur.

Beri yandan, anayasamız bugün hâlâ tastamam ve eksiksiz uygulanmadığını göre, gerek politik alanda, gerekse fikir alanında beklenen hürriyetçi gelişme ve emekçi halk yığınlarının teşkilâthî bir politik kuvvet olarak uyarıcı, dengeleyici ve itiel etkisi kendini hissettirmemektedir.

BU şartlar bir yandan halkın aldatılması ve anayasa rejimine karşı kişkirtılmasına elverişli bir karşı ihtilâl ortamı yaratırken, bir yandan da, 27 Mayıs'ta gerçekleşmesi umut edilen devrimlerin gerçekleşmemesi yüzünden yeni bir ihtilâl ortamı yaratmaktadır.

27 Mayıs'tan bu yana birbirini kovalayan ve biri ötekiye zıt yönlerde gelişen olayların bizce nedenleri bunlardır.

Bu durum karşısında olayları Bakan'ın açıkladığı şekilde değerlendirmeye ve Bakan'ın iyimserliğine kapılıarak aşırı kuvvetlerin birbiriley çatışması, sonunda doğru yolu bulacaklarına ve gerçekleşmesi esasen mümkün olmayacak ekonomik kalkınmanın her şeyi halledip demokrasimizi zafere ulaşacağına inannak zordur.

PEKİYİ, o halde tutulması gereken yol hangisidir? Önce hemen şunu belirtelim: Türkiye'de ihtilâl olması istenecek bir şey değildir. Çünkü, bir kere bugün artık 27 Mayıs gibi kansız bir ihtilâl yapılamaz. İhtilâl mutlakâ kanlı olur. Böyle bir ihtilâl de, bu milletin fertleri arasındaki uğurumu bütünü derinleştirir.

Bundan başka, ihtilâlin devrimci bir kadro tarafından yapıldığı ve başırtıyla ulaşıtu farzedilse bile, ihtilâl ile iktidara gelecek olan kadro, bir kere ihtilâlle işbaşına geldiği için, sonra da yukarıdan aşağı gelen her teklife, her işe halkın yüz yillardır karşı koyma eğiliminde bulunduğu için, yapmak istenen reformlar, halkın tepkisiyle karşılaşacak, başırtıyla ulaşamayacaktır. Kaldı ki, özel bir durumumuz var: Emekçi halk yığınlarının önemli bir kısmı aldatılmış, devrimlere karşı kişkirtilmiştir.

Bizde devrimlerin gerçekleşebilmesi için, önce mutlakâ emekçi halkın uyarılmış eğitilmesi, devrimlerin halka benimselmesi şarttır. Bundan dolayı bizde devrimci yolun mutlakâ demokrasiden geçmesi zorunludur.

AMA bu demokrasi, herhalde statükonun muhafazası anlamına gelen ve sîrf bir biçim olarak uygulanmak istenen bir rejimin adı değildir. Bugünkü çıkmazı çözücek, hürriyet davamızı olduğu kadar, ekonomik ve sosyal ilerleme dâvalarımız da hedefe ulaşırıacak olan demokrasi, uyarılmış işi sınıfımızın ve emekçi halk yığınlarının politik bir kuvvet olarak serbestçe teşkilâtlanmasına ve toplumda sermayeci kuvvetlerin karşısında dengeleyici ve ilerletici bir rol oynamasına imkân veren ve böylece ekonomik ve sosyal reformlara yol açan rejimin adıdır.

BUNUN için kılık kırma lüzum yoktur. Yukarıda târif ettigimiz demokrasi, esasen anayasamızın gerçekleşmesini emrettiği rejimin ta kendisidir. Anayasamız kişinin temel hak ve hürriyetlerine, fert huzuruna, sosyal adalette ve hukuk devleti ilkelerine aykırı düşen politik, ekonomik ve sosyal bütün engellerin kaldırılmasını ve insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartların hazırlanmasını, devlete vazife olarak yüklemiştir. Beri yandan, yine anayasamız üçüncü bölümündeki ekonomik ve sosyal hakların gerçekleşme yoluna girebilmesi için emekçi halk yığınlarını temsil eden bir partinin, Büyük Meclis'te çoğulukla temsil edilmesini, ädetâ zorunlu kılmıştır. Nihayet anayasamız, bu mutlu neticenin gerçekleşmesini engelleyici anayasaya aykırı bütün kanunların yürürlükten kaldırılmasını emremitmiştir.

SU halde bugün sosyal bünyemizde kendini hissettiren ciddi rahatsızlığın tedavisi, önce oylara gerçek bir gözle bakmak, biçimlilikten kurtulmak ve anayasamızı tastamam, eksiksiz kesintisiz uygulamak suretiyle, demokrasîye gerçekten bağılılığını ispat etmek durumunda olan hükümete düşen bir vazifedir.

MECLIS

Grev tasarısı Meclisten hükümetin istediği şekilde geçti.

Türk-İş yöneticilerinin pazarlık taktiği tam bir başarısızlığa uğradı.

İçlide anayasa ile verilmesi gereken grev hakkını kullanmamak için ne tedbir lâzım sa getiren, buna karşılık isverene anayasada olmayan lokavt yetkisini tanıyan Toplu Sözleşme. Grev ve Lokavt Kanun Tasarısı niye yet Millet Meclisi'nden geçti. Sınıflar arasındaki denge sizliğinin işçi sınıfı aleyhine devamını sağlayan tasarınnı esaslarını peşinen kabul eden Türk-İş yöneticileri verdikleri bu tâvizlere karşılık istedikleri bir kaç küçük degisikliği bütün tehditlerine ve kulis faaliyetlerine rağmen milletvekillerine kabul ettiremediler.

Coskun Kirca - Seref Bakış ikilisinin gayretleriyle Karma Komisyon'da kuşa çevrilen tasarı Millet Meclisi Genel Kurulu'nda hemen hemen hiçbir değişiklikle ugramadı.

Yılan hikâyesi

Tasarı eger Cumhuriyet Senatosu'nda da işçi Lehine bir değişikliğe uğramazsa, grev yapmağa kalkışan bir sendika veya federasyon su güçlükler karsılaşacaktır:

Greve karar veren sendika bu kararını isveren ve Çalışma Bakanlığının yanına bildirecektir. Bakanlık on iki gün zarfında Uzlaşma Kurulu'nu toplantıya çağracaktır. Her iki tarafın göndereceği birer 'Taraflar arası' ile bu iki aracının seçeceği üçüncü bir tarafları sahstan kurulu Uzlaşma Kurulu Çalışma Bakanlığı temsilcisinin de istirâküle onbes gün içinde coşunkul la bir karar alacaktır. Uzlaşma Kurulu'nun tasviyesi üzerinde anlasma olmadığı takdirde sendika greve basabilecektir.

Ancak greve karar verili mesi halinde isverenin veya Çalışma Bakanlığının kamu düzeni bakımından İş Mahkemesi'nde grevin durdurulması için dâva açma yetkisi bulunmaktadır. İş Mahkemesi, alacağı bir tedbir kararları la grevi durdurabilecektir.

Savaş halinde ve genel ve ya kısmi seferberlikte de grev yapılmayıcaktır. Kaldı ki, ilâcî imâl eden işyerleri hariç olmak üzere hastahane klinik, sanatoryum, dispanser, eczacâne gibi işyerlerinde, can ve mal kurtarma işlerinde, kamu tuzel kişiliklerince veya kamu iktisadi tesebbüslerince yerine getirilen su, elektrik, havagazı iş tâhsil ve dağıtım işlerinde, seyir halindeki gemilerde, trenlerde, karayolu ulaşım araçlarında ve uçaklar da, noterlik hizmetlerinde işçiler grev yapamayacaklardır. Öğretim ve eğitim kurumlarında da grev yasaklanmıştır.

Geciktirme

Ayrıca, Bakanlar Kurulu, genel hayatı felce uğratıcı bir millî güvenliği ve memleket sahâhini tehlîkeye sokacağı iddiâsıyla bir grevi 30 gün süre ile tehir edebilecektir. Bakanlar Kurulu geciktirme kararını ilân eder etmez Yüksek Hukem Kurulu'ndan grevin niteliği hakkında istisnâ mütâlâa ietseverek bu mütâlâayı in-

celedikten sonra geçiktirmesi süresini 60 gün daha uzatabilecektir. Bu arada uyuşmazlığı Yüksek Uzlaşturma Kurulu'na hâvâle ederek tarafların ulaşırılmaması istenecaktır. Ancak Yüksek Uzlaşturma Kurulu'nun tasviyeleri de uyuşmazlığı gideremezse ancak 60 günün sonunda işçiler grev yapmakta serbest olabileceklerdir.

Fakat sendika greve başlayacağı karşı tarafa bildireceğini altı gün geçmeden greve baslayamayacaktır.

Greve sebep olan olayın vukuundan üç dört ay sonra baslayacak bir grevin etkili olabileceği düşünmek mümkin değildir. Üstelik, bu yasaklamalar ve geçiktirmeler kabul edilirken anayasayı 11 nci maddesi gözden uzak tutulmuş, anayasa ihlal edilmiştir. Çünktü anayasayı 11 nci maddesi, «Kanun, kamu yararı, genel shâhâk, kamu düzeni, sosyal adalet ve millî güvenlik gibi sebeplerle de olsa, bir halkın ve hürriyetin özüne dokunamaz» demektedir. Oysa bu kanunda ki yasaklamalar ve geçiktirmelerle grev hakkının özüne dokunulmaktadır.

Kritikama

Önemli bir nokta da, grevin hangi hallerde yapılabilirliğine dair 19 nci maddenin tesbit edilen hükümleridir. Bu hükümlere göre işçiler ancak, 1 — İşverenin toplu sözleşme cağırasına uymaça zorlamak, 2 — İşverenin uzlaşturma kuruhunun tasviyelerine uymaça zorlamak, 3 — İşçi veya işçi tesekkülüne kanunların örf ve adetlerin veya toplu iş sözleşmesinin sağladığı hakların toplu iş sözleşmesiyle bağlı olan işveren veya işveren teşekkülü tarafından bozulması halinde greve başvuru rabileceklerdir. Oysaki anaya sâmiâm 47 nci maddesi işçilere «İktisadi ve sosyal durumları korumak ve düzeltmek amacıyla grev yapmak hakkını tanımıştır. Kanun bu konuda sınırlama yapmak suretiyle grev hakkını tam manâsıyla kullanılmamasını önlemektedir.

Atılmaz tüfek

Grev hakkının böylesine kısıtlanması karşısında C.K.M.P. Milletvekili Sadrettin Tosbî oylamadan önce bir konusma yaparak «Hükümetin yetkililerle grev hakkı zedelemiştir. Grev atılmaz bir tüfek haline getirilmişdir. dedi. Millet Meclisi'nde işçi haklarını bilinçli şekilde savunan tek milletvekili olan Sadrettin Tosbî, kanunun getirdiği cezaların da çok ağırl olduğunu, hükümete sendikaların mali gücünü kontrol yetkisi tanınmasının yerinde olmadığını belirterek lokavtin grev gibi bir hak olarak düşünülemeyeceğini söyledi, milletvekillerini işçi alevhine çikan bu kanun üzerinde son bir defa düşünmeye davet etti.

Fakat oylamanın sonucu, Seref Bakış - Coskun Kirca ikilisinin ve Büyüldür Ecevit'in zaferini ortaya koyuyordu. Oylama kâtip 261 milletvekilinden 255'i, tasarıyı, he

Dean Rusk ve Feridun Ergin

men hemen komisyondan geldiği gibi kabul ediyordu. Sayede bir milletvekili tasarıya red oyu vermiş, beş milletvekili de çekimser kalmıştı.

Oylama sonucu Bakış - Kirca ikilisi için ne kadar büyük bir zafer ise. Türk-İş'in pazarlıkçı yöneticileri için de o kadar büyük bir hezimet oldu. Müzikerele re ilk başlandıgı sirada adeta pesin kazanılmış bir zaferin sarhosluğu içinde bulunan Seyfi Demirsoy ve arkadaşlarının simdi ağızları ni bıçak acımıyordu. Amerikan usulü şiflesme ve seçir memle fehdileri tam manâsıyla fiyasko vermişti. Oy avcılığı için Türk-İş'in görüstülerine uvcun bir kaç kişisini yapan AP'iler dahi ne fide de Türk-İş'e gönülsüne aykırı maddeleyer tasarıyı kabul oyu vermişlerdi.

Sendikalar Kanunu ve Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanun tasarıları şimdi de Cumhuriyet Senatosu'nda görüşülecek. Türk-İş yöneticilerinin Millet Meclisi kulisiñlerinde fiyasko veren Lobby'ciliği Senato'da deneyip denemecekleri işçi çevrelerinde merak ediliyor. Ama persembe günü işçiler carsambadan belli oldu. Çuna göre Türk-İş yöneticileri herhalde bundan böyle Meclis catısı altında pek görünmeyecekler.

ZİYARET

Dean Rusk ve

Lorde Home geldi

İki Dışişleri Bakanı Ortadoğu meseleleri hakkında Erkin'le görüştü

Gecen hafta Ankara'nın çok yoneli ve gergin siyasi havası yahancı ziyaretçiler ve yabancı talebelerin gösterileriyle daha da renkli. Bu halde Ankara coktan bir Orta-Doğu Başkenti havasını almıştı.

Oyların gelişimini hatırlayabilecek için; bir kez hafta önce İzmir limanına demirleyen bir atom denizaltısından başlamak gerek. Jübiter filizelerinin sökülmesi günlerine rastlayan bu atomik zıvare, veni statejinin elle tutulur gözle görüllür bir örnekti. Çok taraflı nikâlî vu ru cuvvetin silâhını teshîhden sonra; planın antâtilması ve Türk hükümetinin görevlisini ögrenmek için İki zıvareci Ankara'ya geldi. Kennedy'nin özel temsilci Merchandise ile general Maxwell Taylor gerekli verileri görüşmelerini tamamlamıştı.

Türk hükümeti teklifleri misbet karşılıklı olarak bildirmiştir. Atom savası ihmalinin azalması, iki ziyaretçiyi daha yüksek

mi ve görüşleriyle emekçi halkımıza hizmet edecek dumanda bulunan partiler seçime katılmaya imkânından mahrum bırakılmıştır.

Üçüncü adım olan Siyasi Partiler Kanun tasarısi ise Anayasanın vatandaşlara tanıdığı siyasi parti kurmak hak ve hürriyetini sınırlamaktadır. Siyasi parti kurabilmek için 40 yaşını doldurmuş olmak ve yüksek öğrenim yapmak şart koşulmaktadır. Halkımızın yüzde 60'un okuma yazma bilmediği ve yüksek öğrenimin genellikle varlıklı aile çocuklarına naaslı olduğu dikkate alınır, bu şartların kimlerin yararına olduğu ortaya çıkmaktadır. Parti kurmak için yüksek öğrenim görmüş olmak şart koşulunca, işçiler, köylüler, küçük esnaf, zanaatkârlar ve diğer emekçilerin emekten yana partiler kurmaları imkânsızlaşacaktır. Böylece siyasi parti kurmak hakkı, tipki seçime gitme hakkı gibi sadece varlıklar olanların, yani mutlu azınlığın imtiyazında kalmaktadır. Bu hükmü ile Siyasi Partiler Kanunu tasarı, hiç bir kişiye, aileye, zümreye ve sınıfı imtiyaz tanınamayacağım emreden anayasaya aykırı dâhil edilmektedir.

Tasarıın seçim zamanda propaganda yasaklayan, el ilânları ve duvar ilânlarıyla propaganda yapmayı, kapalı salon toplantılarını heperîlerle duşanı da yurmayı, önyeten hükümleri de politikayı «halkı'zlaşturma» kaygısının yeni bir deñili teşkil etmektedir.

Bir partinin Meclis'te temsil edilebilmesi için genel seçimde kullanılan oyaların en az yüzde 5ini almak şartı ise, fakir partilerin sonrasında saflarına katılan milletvekili ve senatörlerle Meclis'te temsil edilmesi imkânını ortadan kaldırılmak gaye-sini gütmektedir.

Mesela, Türkiye İşçi Partisi, bir senatörün katılmamasından sonra, Anayasaya aykırı bir çok kanunun iptali için Anaya Mahkemesi'nde davâ açmıştır. Emekçi vatandaşların haklarına ve menfaatlerine aykırı kanunlar yürürlüğe konulduktan da ye ni iptali davâları açacağı mu hakkaktır. Yeni tasarı bunu da önyelecek hükümler taşımaktadır.

Türkiye'nin birieki umudu olan emekçi halkı dolambaçlı yollardan giderek politika da bırakmak, netice de bu oyunu oynayanlar dahil yurdumuzun zararına olacak.

SENATO

Senato, tasarıları daha iyi inceliv

Ihracatçılar yararına hizârlanan tasarı meclise geri gönderildi

İki Meclis sisteminin mevcut olduğu diğer memleketlerin aksine, Türkiye'de Cumhuriyet Senatosu, Millet Meclisi'ne göre daha ilerici bir yapıya sahip bulunduğu bir çok meselelerde gösteriyor. Biliñdi gibi, Kromit Yolsuzluğu dolayısıyla hükûmet bir Amerikan firması'na tazminat ödemesini headache tutan tasarı Meclis'ten büyük coğunlukla geçtiği halde Cumhuriyet Senatosu'nun çok şiddetli tenklere ugrası, olağanüstü bir şekilde kabul edilmesine rağmen kalındı.

Bu defa da, ihracatı teşvik için bazı vergi, resim ve harçların ihracatçıya iade edilmesini öngören hükümet tasarıtı Millet Meclisi'nde kabul edildiği halde Cumhuriyet Senatosu'nda anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle geri çevrildi.

Geçen sayımızda da belirttiğimiz gibi, hükümet ihracatı geliştirmek için malimizin kalitesini ve rekabet imkânlarını geliştirecek tedbirler alacağı yerde bazı verdiği, resim ve harçları iadesi yoluyla ihracatçıyı teşvik etmeye düşünmüş ve bu hı susta kendisine yetki tanınmasını isteyen bir tasarıyı Meclis'ten geçirtmiş. Tasarının yazma meclislerine ait yetkililer yürütme organına devretmek gibi anayasaya aykırı mahiyeti yanında işçilerden kesilen vergilerin patrone ladesini öngören sosyal adalete aykırı hükümleri de bulunuyordu.

Senate Büyüce Komisyonu tasarayı kabul etmiş, fakat komisyon sözüsü Türkiye İşçi Partisi Ankara Senatörü Niyyazi Ağırnash, işçi aleyhine hükümler ihtiva eden böyle bir tasarıyı Senato'da savunamayacağım bildirerek bu görevinden çekilmisti.

Tasarı Senate Genel Kurulu'nda görüşülürken Ağırnaslı ve Tabii Senatör Süphi Gürsoyfrak ve Siirt Senatörü Lütfi Akyurt'un ağır tenkilere karşılık tasarınnın anayasaya ve sosyal adalete aykırıldığı ortaya çıkmıştı.

Cumhur... Sonra... Bir sembol günde toplantılarında, bu tenkilere işinde... İhracatı Teşvik. Tasarıyı reddetti. AP'lilerin coğuluğu, bazı CKMP ve MP'liler ile tabii senatörler tasarınn reddi için oy kullanırken CHP ve YTP'lilerin tasarıyı destekledikleri görülmüyordu. Fakat oylama sonucu, sağduyunun ve busiretin senatoya hâkim olduğunu gösteriyor.

Bu sonuç karşısında Senato Büyüce Komisyonu Başkanı Muhittin Kılıç ile Nüvit Yetkin, genel kurulun kara rını protesto eder şekilde komisyon üyeliğinden istifa ettiler. Anlaşıyor ki, on yıllık demokrasi havariliğine rağmen CHP'nin Malatya Senatörü Nüvit Yetkin ve Muhittin Kılıç, coğunluğun ovuna saygı duyulmasını gerektiren bir demokratik anlayışı hem de kendilerine kabul etmemişlerdir.

Simdi ne olacaktır? Senato'nun reddettiği hükümet tasarıtı tekrar Millet Meclisi'ne verilecek, eğer milletvekilleri de senatörlerin gözü şune uyarlarsa hükümet tasarısı düşecektir. Fakat milletvekilleri tasarımm kabulü hususunda israr ederlerse Senato ve Millet Meclisi üvelerinden kurulu bir karma komisyon tasarıyı görüşerek kara raya bağlayacaktır

KONFERANS —

Yollar çeşitli faktat Sosyalizm tektir

Aslan Baßer, Az gelişmiş memleketlerde sosyalizm konusunda bir konferans verdi

Devlet Planlama Teşkilatı uzmanlarından Aslan Baßer, Cumartesi Günü Sosyalist Kültür Derneği'nde «Az gelişmiş memleketlerde sosyalizm» konulu bir konferans

verdi.

Bugünkü dünyaya tutucu kuvvetlerin mi, yoksa itici kuvvetlerin mi hâkim olduğu sorusunu ortaya atarak konuşmaya başlayan Aslan Baßer, «Zamanımız, duruş devresi değil, olus devresi dir» demiş ve özetle sunuları söylemiştir.

Savaştan sonra Batı Avrupa'daki kalkınma kapitalistlerce örnek olarak gösterilmektedir. Fakat bu bir kalkınma değil, bir tamirdir. Bu tamirin neticesinde daha fazla sey elde ettikleri için kapitalist yola girmislerdir.

Geri kalmış ülkelerin durumu ise fecidir. Çünkü, nüfus artışı vardır. Gelişmiş ülkeler yetişmedikleri takdirde onların sömürgeçileri hali ne gelmeye mahkûmdurlar.»

Az gelişmiş ülkelerde sosyalizm konusunu da inceleyen Baßer, bu husustaki görüşlerini söyle açıkladı:

«Az gelişmiş memleketlerde çeşit çeşit sosyalizm yoktur. Sosyalizm tektir, fakat değişik şartlar altında değişik kombinasyonlara girer.»

Sosyalizm'i «İstihsal gücü» nün halk yararına en iyi şekilde kullanılması olarak tanımlayan Baßer, sosyalizmin şartlarını da söyle söyledi:

1 — Milliyetçi olmak, ya ni imkânları en iyi şekilde kullanarak insanların kurtulmasını sağlamak ve bu kurtuluşu, mecbur olmadıkça dışardan yardım almadan, kendi imkânlarımıza gerçekleştirmek.

2 — Gerçekçi olmak, Türkiye'nin şartlarını göz önüne almak.

3 — İstihsal vasıtalarını daha iyi kullanmak, meselâ geniş bir kooperatifçilik: dış ticaretin, bankaların, sigorta şirketlerinin devletleştirilmesi, sosyal meskenler yapılması, şehir dışındaki arsalardan daha iyi faydalı olmamı.

4 — Halkçı ve emekten yana olmak.

5 — Demokratik yoldan iktidara gelip, gerekince yine demokratik yoldan iktidardan gitmek.

6 — İnsani vasıflı olmak. Konferansı yöneten Necat Erder de, sosyalizm konusundaki görüşünü açıklayarak «Sosyalizm tektir. Fakat memleketin şartları göz önünde bulundurmak lâzımdır. Hem akıcı, hem târihsel, hem de insanı bakanın da Türkiye'nin kurtuluşu için sosyalizm şarttır.» dedi.

Aslan Baßer, sosyalizmin diğer memleketlerdeki gelişmelerinden de söz açarak, «Eski Amerika'da sosyalizm deyince bilyük korku olurdu. Şimdi, az gelişmiş memleketlerin kapitalizmle kalkınamayacağı, kapitalizmle kalkınmaya zorlanırsa askeri diktatörlükler yol açıldı, bu itibarla az gelişmiş memleketlere sosyalizmin hayatı edilmesi gerekti. Kenedy'nin etrafındaki uzmanlar tarafından kabul edilmektedir.

Avrupa'da da sosyalizm gidilmektedir. Amerika ve Avrupa'da sosyalizmin bu gelişmesi Türkiye'nin de yararınadır.» dedi ve Türkiye sosyalist olduğu takdirde batı dünyasından ayrılmazının bahis konusu olup olmayacağına dair bir soruya şu cevabı verdi:

«Hayır, sosyalist olmamız, batıdan ayrılmamızı gerektirmez.»

Sosyalist Kültür Derneği'nin gelecek haftalarda düzenleyeceği konferanslarda sosyalizmin milletlerarası meseleleri incelenecelerdir.

Turan Emeksiz'in şehit düşüğü yerde saygı duruşu...
— Her geçen gün biraz daha uzaklaşan bir ideal uğrunda ölmüştür —

Üçüncü 28 Nisan anıldı

Yıllar yılı yaşanan, karanlık bir devri düşünmek, bugün bir başka biçimde sürdürme çabalarına tanık olmaktan acı değil.

Bir 28 Nisanımız var. Muhteşem günlerimiz birdir bu. Püflaşmış bir orta çağ dilzinenine karşı güçlü bir çıkıştır.

Bu başarımm, sosyal başarılarla başlangıç olmasını istemişti olsa gençliğin bu örnek hareketi geçmişin sorumlusu bazı kişilere de örnek olmuştu. Olmadı. Yoktu üçüncü 28 Nisan böyle mahzun, böyle dertli olmuştu.

28 Nisan olaylarının üçüncü yıldönümü kutlarken merastime katılan topluluğun en büyük çabası bu gerçeği hatırlatmaktır. Bir 28 Nisan'dan, bir 27 Mayıs'tan sonra halâ uyumak ve uyutmak isteyenler uyardıru bu topluluk. Gençlik uyuma görevini bir de defa daha tekrarıyor.

Kuthama töreni önce Atatürk sonra Turhan Emeksiz'in vurduğu yere çelenk koymakta başladı. İlk konuşmayı yapan İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Başkanı Yüksel Bangoğlu, karanlık düşüncelerin, ardında koşanları, kendi çıkarları için geniş kitleseri çıkmaza sokmak, çektirmeyenleri af etmenin imkânsızlığını, art fikir ve harketle sonuna kadar karşı olacaklarını belirtti. Gençlik artık herşeyin olduğu gibi göründü, ya da görüldüğü gibi olmasının istiyordu.

28 Nisan çatışmalarında bacağımı kaybeden Hüseyin Onur, ailesine geldi kürsüye konuştuğu daha çok alkışlandı. Hüseyin Onur, 28 Nisan doğusunda sebeplerini anlatı uzun uzun. Bilenler bilgiyordu bu gerçeğeri iyili biliyorlardı. Önemli olan bilmez görünenlere yeniden hatırlatmak. Hüseyin Onur 28 Nisan'ı yaratın sebeplerin yeniden doğmaya başladığını, eski zihniyetin hortladığını belirterek, ke sin bir ifadeyle «Hayatımız parhasına mücadele edeceğiz» dedi. Gerçekten mücadele gerekiyordu.

Demokratik düzen içinde yaşamak için çetin bir çaba gereklidi. Eskinin yenil diye yutulmasına gençliğin tahammü lü yoktu. Demokrasi adı altında geniş halk kitlesine sert çevre mek ve haksız çıkarları inatla sürdürmek isteyenlere karşı gerçek demokrasiyi savunmak en önemli bir ödevdi. Bütün mesele halkın demokrasının gerektirdiği suuru kazandırmaktı. Halk yaşamann ve hürriyetin anlamını öğrenmeli idi. Gerçekler bütün çıplaklı ile kamu oyuna serilmeliydi. Hal-

formulara gidilmesini istiyerek parlamento kendi kendine ilhitiale davet etti. Toplantının hasasına uygun olmayan bu konusma aşırı heyecandan ileri gelen bir karamsarlık olduğu için ilti gi görmedi. Çünkü halk yapılanlar bilincine varmadan başı sağlamak imkânsızdı. Halk kendi kaderine hakim olmasını öğrenmeli idi. Gerekli olan halkı uyaranların çabalarına set çekmemekti. Gerekli olan Anayasamı ayırmıştı yürürlüğe konmasıydı. Halk Anayasada teminat altına alınan bütün haklarına kavuştuğu zaman ayırmalıydı. Atak, hizmeti dokundugu bir eseri; Anaya nizamını beğenmemek durumuna düşmüdü.

Türkiye Millî Gençlik Teşkilatı Genel Başkanı Cevdet Hacıoğlu, Türkiye Millî Talebe Federasyonu Genel Başkanı Erdoğan Tuncer, ve Millî Türk Talebe Birliği Genel Başkanı Yüksel Çengel, gerçek demokratik düzen içinde yaşamak azminde olduklarını bunnan için ellerinden gelen çalışmayı yapacakları söyledi. Gençliği kısa yol kahramanı yapmak isteyenlerin ümidi kırın güzel konuşmalar dı bunlar.

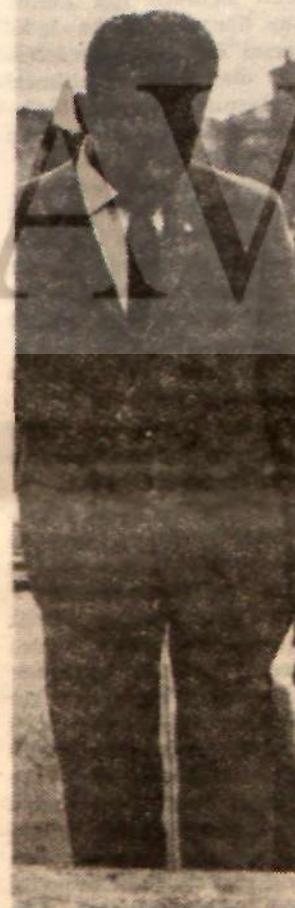
Son olarak konuşan Behget Kemal Çağlar da gelişmemize köştek olanlara gençliğin yaşamı imkâni vermeyeceğini, olumlu çalışmaların demokratik düzene gerekirdiğini ve müllaka başarıya ulaşacağım belirtti.

Çağlar, Ataklı'nın karamsarlığı hatırlamadığını hatırlatmayı faydalı buldu. Demokratik düzene bittiğinden devası olabilirdi. Çağlar bunu israfla belirtti.

Toplantıda bütün gençlik teşekkürleri, Vali Niyazi Akyüz, Kumandanı, Millî Eğitim Müdürü, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü adına Genel Sekreter, ve bütün İlçe müdürleri hazır bulundular. Hava puslu ve yağışlıydı. Bu üç yıl önce gülümeli bir günde yapılan hürriyet sahnesi başka bir anlam büzülmeli bir anlam veriyordu. Üç yıl önceki Hürriyet Meydanı şimdi setlerle bölünmüş, tanınmaz bir hale gelmişti. Meydanda o günü yaşıyorlar, nerede ataları attırdı kaldıklarını, nereden polislerin hücum ettiğini böyle anlatmazlardı. Üç yıl geçmişti. Pek az şey değişmiş, pek çok şey de değişimmişti.

Turhan Emeksiz'in büstü

Hüseyin Onur kürside
— canını vermeğe hazır —

İŞÇİ

İşçinin sırfından geçinmek sanatı

Harice işçi sevkiyatı
do döne dolaşa kara-
borsacıların eline geçti

İşçilerin sırfından geçenler tarihimize boyunca bütün zenginliklerin tekelini ellerinde bulundurdular. Alım ettiler, kalemleri ettiler, hak araya yatar, sosyal adalet isteyenleri damgaladılar, sindirdiler. Ama bu oyunun da sonu geldi. Şimdi kolay kolay damga layanlar, bu numaralarının sökümediğini pek iyi görüyorlar. İşçinin ulusal gelirden hakkı olan payı alması için mücadelede hızla sürüp giderken yeni bir sınıf türü. Bunların da işçileri sömürmek için yapmadıkları numara kalmıyor. Bunlar yabancı ülkelere kalifiye işçi göndermeye kendilerine vurgun mesleği seçerlerdir. Türkiede iş bulaşmayan kalifiye elemanlar da, işinden memnun olmayan hasta işçiler de Almanyaya, İsviçre'ye, Avusturyaya gitmek için İş Bulma Kurulu'nun Alman İrtibat Bürosuna can atıyor. İşçilerimizin Alman işçilerinden daha «Ucuz ve istiklak» «daha başarılı» olduğunu gören sermavedalar, yeni yeni «İşçi İstekleri» ni ortaya attılar. Büro ince eleştiri sık dokuduğu ve dışi çırır olana bile. Sevkıyatı ta bli tutmadığı için «harice işçi sevkı» vurguncuları ortalığı kapladı. Gönderecekleri işçi den 250 liradan başlayıp 750 liraya kadar «Masraf» istevenlerle polis basa çıkamıyor. İşçi sevkı büroları ve tercime bürolarından bu vurgunu yolu seçenekler için ceza madde bulunanıymış. Sine-ma bilet karaborsacıları gibi işçi gönderme karaborsacılarına karşı bizi bir sev yaramazken, Avusturya hukümeti bir sey yapmaya başlamış. Avusturya hukümeti elinde Çalışma Bakanlığı'nın izin belgesi olmayanları Almanya, Hollanda, Belçika, Danimarkaya ve tabiidir ki Avusturyaya da sokmayıacak. Onları sırfdan geri çevrecek. Dönecek olanlar Tercime bürosu denen, ya sevk ajanı denen vurgun yuvalarının elebaşılarını adalete teslim edebilse ya... Gitmeden bir sey yapamayanlar, döndükten sonra kanun yoluna başvursalar barı.

İşçinin söz sahibi olmadığı gelirimiz

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinin düzenlediği «Açık oturum» Türk - İş Birinci Bölge Temsilcisi İsmail Topkar da davet edilmiş. Topkarın söylemesi gereken rakamları Doçent İdris Küçükomerle yazar İlhan Selçuk ve Yazar Cetin Altan ortaya koydu. Hükümet adına konusma yapmak gerekse Dr. Ekmel Zadil ile Türk - İş Temsilcisi İsmail Topkar'ın söylemeklerinden başka türlü belirtilemezdi. Topkar «İşçi» olarak tanımayanlar hayretlerin açıkça belirttiler:

«Bir hükümet adamı bu kadar kibar ve bu kadar yuvaşak olabilir. Demokrasi, devlet memurlarını da hükümet adamlarını da sevmiştir ve kibar konuşmaya zorladı.»

Oysa, konuşma tarzı, tavrı

beğenilen İsmail Topkar, işçileri yarı - sağ, yarı tok olan Türkiedimizin en yetkili işçi teşkilatının L Bölge temsilcisi idi. Asgarı ücretlerin düşüklüğünü, yaşam şartlarının ağırlığını, vergi adaletsizliğini, milli gelirden en az payı işçilerle fakir halkın allığına gayet iyi bilmesi gereken bir mevkideydi. Ama bunları söylemesi ve düzeltilmesini istemek mevkide olan Topkar çıkışkanularla işçilere büyük fayda sağlama cağı - hükümet sözcüsü - müs gibi anlatmaya kalktı. Orta sayfada bu oturumu geniş olarak bulacaksınız.

Hazırlıksızlar

İstanbul radyosunda sosyal konulara dair yapılan bir açık oturum, oturumu yönetenin, işçi sözleşesinden çok «İşçi» olduğunu ortaya koymuştur. Belli ki Türk - İş temsilcisi Açık Oturum'a hazır değildi. Şimdi bu «Açık oturum» modası Adana radyosuna da geçti. Elbette iyi oldular radyosunda yapılması kararlaştırılan vedilenen açık oturumda sendikaların şənem ve memleket ekonomisindeki görevleri konusu ele alınmış bulunuyor. Bu oturumun metni Adana Givim İşçileri Sendikası tarafından yapıldığı vakit hangi sendikacının konuya hazırlıksız olduğu acıya vurulacak. Zira İzmirde 3 Bölge Temsilciliğinde CHP. li bakanlarla yapılan «Açık konusma» da Maltepe Vekili Ferit Melen'in, Bayındırlik Bakanı İlvas Seçkin ne kadar «Hazırlıksız» olduğunu ortaya çıkarmıştı. Sendikacılardan hâkî istekleri «Su dan lâflarla» geçistirildi. Açıktır umutlu doğrusu ne kadar çok olursa o kadar iyi sonuç verecek. Ak keci, kara keci burada da belli olacak.

Bu kaçınıcı kaza,

Bu kaçınıcı ölüm?

Sütlükcede Nuri Killigil Fabrikasında 1946'da bir iş kazası olmuş ve 20 ye yakın işçi parça parça olmuştu. O zaman İstanbul İşçi Sendikaları Birliği Başkanı olan 1 numaralı sigortacı işçi Zühtü Tetev, her yıl o günün «İş kazalarını önlemeye mücadele günü» olarak kabul edilmesine çalışmıştır. İstanbul ölçüslünde varılan kararlar vardı:

Her yıl Şehitliği defnedilen işçiler ziyaret edilecek, o gün bir yıl içinde şehit düşen işçilerin listesi ve ölüm sebepleri üzerinde durulacak.

İçeride emniyet tertihi ti almayan işverenlerin Kara listesi okunacak,

İlgisiz kalan resmi makamlar protesto edilecek.

İş emniyeti olmayan yerlerde işçilerin çalışmaması için kanpana yürüttülecekti.

Aradan yıllar geçti. Zühtü Tetev'in ortaya atıp da herkesce benimsenen görüşle ri kısa süre sonra unutuldu. Fa kat hafta geçmez, ay olmaz ki surada, burada iş kazası olmasın ve işçiler hayatlarına doymadan, umutlarını ger çekleştirmeden, bir veda mektubu bile yazamadan göçük gitmesin... Geçen gün yine bir kaza oldu. Bandırma giden Kadeş vapuruna yükle tlen mantar tabancası cep hanesi patladı, şoför muavini Recep Peker ve yükçü Fehmi Tekin Aslan o anda can verdi. Sorumlular arana dursun... iş kazalarına karşı sendikacılara ciddi bir mücadele

le kampanyası açması varken, bunun örnekleri hafiza larda dururken, hâlâ bu gerçek işçi konusuna sırt çevrilip gününe politika yapmak doğru mu, Sendikacılara iş kazalarına karşı müessir bir kampanya açması için yeniden bir kütle hâlinde öllum olayı mı beklemeli?

Hele bir tesbit edilmiye başlansın

Yeni sendikalar kanununa göre işçileri yeniden tesbit edilecek ve sendikalar o vagy kit yeni bir teşkilatlanma dönenime girecekler. Bu konuda kesin bir ölçü yokken bazı ikinci sendikaların derlenip toparlanmaya başladığını gözden kaçmamış. Türk - İş etrafındaki bağları kuvvetlendirmek, demokratik bir kontrol sistemi içinde merkezden yönetimi geliştirmek, şahsların kusurlarını müessese ye yüklememek varken bir kısım sendikaların Türk - İş'e rağmen yeni konfederasyonlar kurması sendikacılığının ruhu ile de, gerekleri ile de bağıdaşılmıyor. Fakat Kimya - İş Sendikası ile birleşme peşinde. Ayrıca «Sarı sendikavasına» uyarlığı çok olan bir Mersin Sendikası ile de anlaşıp federasyon kurma hedefinde. Türk - İş içinde kuvvetli tipi Petrol - İş Sendikası varken ve bu sendika petrol, kimya ve atom işçilerini kapsarken teşkilatı dejenere etmeye kalkma, kolayca «boş verilecek iş olaması» gerek. Türk - İş'in azımlı ve israrlı «ilkeçiliğini» bekleriz.

RıZA KIRAS
— Gerçek bir sendikacı —

Milletvekilliğinden istifası istendi

İşyerinde eğitili aksak tarafları olduğunu okurlarımıza iyi bildiği AP. transferi siyasi CHP. li Saki Zorlu, bu defa Lâstik - İş Başkanı Rıza Kuası ve arkadaşını da işyerinden attırmaya kalktı. Lâstik - İş sendikası Genel Başkanlığı bir tebliğ yarınla. Bu işverenin 14 kasıncı işini sraladı. Sonra da sunu belitti:

«Bu tebliğimiz, kanunları tanımazlıkların gelen bir milletvekilliğinin bulunabileceğini - ni görmeden doğan fizikî ve hizmetimizi kanun yapanlarına, halk adına olayları izleyen ve hükümleri denetleyen basın mensuplarına durumu bildirmek için hazırlanmıştır. Bir milletvekili örnek bir iş veren olmak mevkideyken, kanun tanımazlığın timsali durumuna düşmekle herhalde mevkiiñ adamı olmadığı da göstermiş bulunmak tâdir. Kendisini milletvekilliğinden istifaya davet ederiz.»

Nerde istifayı göze alacak babayıgit?

KONGRE

Türk Kültür Dernekleri isim değişti. Şimdi Halkevleri var.

Gericilerin yenilgesiyle sonuçlanan Türk Kültür Dernekleri olağanüstü kongresinde getirilen teklif kabul edildi ve Halkevleri yeniden doğdu

Geçen Pazar, Ankara'da yapılan olağanüstü bir kongre Türkiedeki devrimci akımı anlamak istemeyenlere güzel bir ders verdi. Bu kongre Türk Kültür Derneklerinin kongresi. Yurdun her köşesinden gelen yüzler yakın delegeler katıldı bu kongreye.

Hatırlarsınız, Türk Kültür Dernekleri 27 Mayıs İhtilâlden sonra kuruldu. O zamanlar bu kuruluş bir siyasi partinin çatısı olarak görülmüştü bir çok çevre. Millî Birlik Komitesindeki bir grubun eğilimlerine uygun bir kuruluş olarak kurulmuştu.

13 Kasım 1960'dan önce hazırlanan Ülkü ve Kültür Birliği Teşkilatı hatırlayanlar, Türk Kültür Dernekleri tüzüğünde de ülkü ve kültür birliğine ön planda yer verilmesini rasgele bir olay olarak karşılayamazlar. Derneğiin yöneticiliğine gelenlerin kişiliği de devrimci eski türk müziğinden, Dede Efendi bahsedince Tahsin Ban guoğlu biraz taviz verdi ama Anadolu delegeleri dindiler.

sürüyorlar, bu boşluğun doldurulmasının istiyorlardı. Bu konuda çok uyamak, çok aydınlatıcı konuşmalar yapıldı.

Tüzüğün 34 maddesi konusu kurulan gericiler, daha doğrusu Osman Kirışçioğlu, Muhitin İnnözü «Tarihi Türk müziği» sloganıyla çıktılar ortaya, Halkevlerinin tarihi Türk Müziği ile de uğraşmasının savundular. Tarih ve müzik sözlerinin, Anadolu delegelerinde bir etki yapacağını umdular ama yamıldılar. Doçent Bediye Akarsu taviz siz ve kısa bir konuşma yaptı ve şöyle dedi:

— Halkevleri çatısında alaturka ile uğraşmaya imkân vermek değil yasaklamak gerekiyor.

Ankara Devrim Ocağı başkanı Yüksel Altineri bu sözleri daha çok genişletti, Ceyhun Atuf Kansu beğenirlerimizle değil, akınlı karar vermemiz gerektiğini söyledi. Gericiler tarihten eski türk müziğinden, Dede Efendi bahsedince Tahsin Ban guoğlu biraz taviz verdi ama Anadolu delegeleri dindiler.

Osman Kirışçioğlu'nun «Satır müziğinden nasıl vazgeçebiliriz, Nedim'den saray edebiyatından vazgeçebiliriz, bizim köklümüz saray» sözleri yuhalar, sert tepkilerle karşılandı.

— Hayır dediler, bizim köklümüz saray değil, Atatürkçülük saraya karşı olmak demektir. Atatürk sarayı deviren, sultanlığı son veren adam. Biz saray müziğiley değil gerçek halk müziğiley uğraşacağız.

Osman Kirışçioğlu ne söyleyeceği bilmeyen yerine oturdu. Kongre devrimci halkın bir hava içinde sona erdi. Yalnız seçimler beklenen nitelikte değil. Behçet Kemal Çağlar bazı isimler yazdırıp onları seçmeyi istedi. Bu isimler arasında bulunmayan Yüksel Altineri yaşı kalktı.

— Arkadaşlar, ben bu listede yokum ama adaylığımı koymamı istedim, dedi. Ve Yönetim Kurulu na girdi, daha önemli inandığı bir dâvâ için çalışmalarını artırdı. Derneğin yöneticileri arasında bulunan Osman Kirışçioğlu hayli gayret gösterdi bu yolda.

Geçen Pazar yapılan olağanüstü kongrede gericiler tam bir yeniliğe uğradılar. Ceyhun Atuf Kansu'ya karşı girişilen kampanyanın Anadolu'da hiç bir etkisi olmadığı konusunda ileri saattlerinde anlaşıldı. Olağanüstü kongrenin baş heca çalmasının tütük değişikliği üzerinde olacaktı. Anadolu delegeleri 53 imzalı bir önerge ile Derneğiin adının değişmesini isteyince kongrenin havası birden değişiverdi. Anadolu başkente başka bir hava getirmiştir. Konya delegesinin tekilini alkışlar ve göz yaşları ile bir çok delege destekledi. Elli üç imzalı örneğe, Türk Kültür Dernekleri adının değişmesini, Halkevlerine çevrilmesini istiyordu. AtaTürk'ün halkçı ilkesinin işi içinde gerçek halkevlerinin açılması gerekliliğini savunuyordu ancak halkevleri ve halk odalarıyla AtaTürkçü, devrimci bir çalışma yapabileceğini biliyorlardı. Oysa şaşılacak yaşı yok bu olayın. Bir çok kongrede eteklerle tepeler arasında büyük bir nüfûr var bugün. Şu var ki aşağıdan gelebilecek bir olaya dayanamıyor eyninde sonunda doğru yola gelmeyecek gibi dillerler

AÇIK OTURUM

«Türkiyede millî gelir bölüşümünün düşündürdükleri»

Iktisat Fakültesi Talebe Cemiyeti, İktisat Fakültesi Talebe Derneği ve İktisat Fakültesi Fikir ve Sanat Klübü Perşembe günü Eminönü ögrenici lokalinde topluca bir Açık Oturum tertipledi. Oturum konusu «Türkiye'de millî gelir bölüşümünün düşündürdükleri» idi. Bu konuyu görüşmek üzere siyasetçiler, gazeteciler, öğretim üveleri ve sendikacılar davet edilmişti. Siyasilerden kimse gelmedi. Fakat çağrılan gazeteci ve öğretim üveleri ve bir sendikacı oturuma katıldı. Oturumun en ilgi çekeni yanı yüzlerce gencin dinleyici olarak gelmesiydi. Oturum büyük bir ilgiyle izlendi ve memleketin bir çok gerçeği açıkça ortaya çıktı. Aşağıda oturumun bütününe bulacaksınız

Eminönü Öğrenci Lokalinde yılardan beri bu kadar ciddi bu kadar bilinçli halktan ve emekten yana üniversiteli genç bir araya gelmemişti. Ne bir anma gitti, ne çok işmeli bir kongre Perşembe günü yapılmıştı. Eski Halkevinin balkonundan sahnesine, salomundan koridorlarna kadar her yan tıkmıştı. Bu gençler sadece duygusal sadece heyecanlı olayların kahramanı olarak düşünelerin görmesi gereken bir marzaraydı.

Oturumu düzenleyenlerden İktisat Fakülteli bir genç böyle düşüncelerini biliyor ve onlara su cevabı veriyor:

«Yurdumuzda bütün insanlar mutluluklardan aynı oranda yararlanmasını istiyoruz. Bizi yalnız sokak gösterileri yapar sanarak kendilerin bir ekip arayanlar yanıyor, yanmalaraklar. Biz memleket mesele vine inmeye ve bu meseleleri su yüzüne okarmayı bir görev biliyoruz.»

Konu «Türkiye'de millî gelir bölüşümünün düşündürdükleri» Halkçı, erkekten yana bütün insanların yakından ilgilendiren ve düşündüren bu konu gençlerin de çok yakından ilgilendikleri bir numaralı memleket meselesiydı. Ciddi ve meraklı yüzlerce genç gözlerini ortadaki masada oturanlara çevirmiş, oturumun başlamasını büyük bir dikkate bekliyordu.

Doç Dr. Mükerrem Hiç

İlk söz Doç. Dr. Mükerrem Hiç'e verildi. Genç bilim adamı gelir bölüşümü genel açıdan ele alarak; sosyal sınıfların yanı sıra bölgelerin de gelişinden farklı pay aldığı belirterek size başladığını ve sunuları söyledi:

«Sosyal gruplar arasında müteşebbisler, büyük toprak sahipleri, serbest meslekçiler gelirden en büyük payı alırlar; işçiler, memurlar, tarım işçileri, küçük toprak sahiplerinin aldığı pay son derece düşüktür. Türkiye, sosyal sınıflar arasındaki gosterdiği farklı gelir dağılımı, bölgeler arasında da göstermektedir. Doğu bölgeleri geliri çok düşük bölge olarak, aktif bir mesele olmaktadır.»

«Son yıllarda, müteşebbislerin büyük toprak sahiplerinin millî geliri aldığı pay çok artmıştır. İşçiler ise aldığı pay azalmaktadır. Bunu coğalmak istiyoruz. Daha ettil bir gelir bölüşümünü sebeplerini insan olarak düşünebiliriz. Asgarı geçinme ihtiyaçlarını karşılayam-

yan bir işçil, bir memur da insanıdır. Daha adil bir gelir bölüşümünü sağlamak, ekonomının büyümeye hizmet etmesini sağlayacaktır. Mesai, hemen herkesin bir arada kalmasına yardım olur. Sosyal gruplar ve bölgeler arasında gelir bölüşümü farklılaşdırılmıştır. Siyasilerin gelir yaratmak için yararın yapılmalıdır. Kısıtlı, fabrika kurmağa, işlet ve edevat yapma gitmelidir.

«İşçilerin millî gelirden aldığıların payının artırılması, iş şartlarının sağlanması, demokratik ortamda kendilerine toplu sözleşme, grev hakkı gibi hakların verilmesi sağlanacaktır. Ayrıca temel amaçlar yönünden; vergi, çevrelestirme, devlet, yatırımları ve çevreci müdahale gibi tedbirleri kullanmak gerekmektedir.

«Alınacak olan tedbirler buna yönelik midir? Daha adil gelir bölüşümü için neler yapılmalıdır? Sosyal ortamda etkili tedbirlerin alınmasına imkân verecek midir? Bu ıhtimal dahilinde midir? Bu konuları benden sonra konuşacak arkadaşlarıma ele alacağım.»

Doç. Dr. İdris Küçükömer

Dr. Mükerrem Hiç'ten sonra strob Doç. Dr. İdris Küçükömer aldı. Meseleye «Gelir bölüşümü Türkiye'nin bir numaralı problemidir» şeklinde kesin olarak ortaya koyan Küçükömer, işçilerin bol olarak karşılaşılabilirler mutlu, karşılamayanlara da mutsuz kişiler» dediğini belirttiğinden sonra sunuları söyledi:

«Eğer gelir bölüşümü bir memlekette mutsuzluk yaratırsa, o memlekette sosyal denge, sosyal hizurdan bahsetmek kolay değildir. Millî gelirin bölüşümü, bir yıl içinde üretilen, yaratılan mal ve hizmetin, bugünün, ayakkabının, demirin, ilâcenin bölüşümüdür. Türkçeye, yirminci asırın ikinci yarısında bugünkü gelir bölüşümü ile kalkınmaz. Parlamentonun evvelâ sosyal hizur bakımından tedbirler almazı lazımdır. Eğer Parlamento, böyle bir tedbir almıyorsa, o parlamento topluma karşısıdır.»

Eski halkevinin içi alkıştan çıkmıyor. Küçükömer sözlerine ara vermek surûnunda kahyorum. «Yaşa hoca», «bravo», «doğrudursa sözlerini yüzerde ağızdan bilden çıkarıyor. Genç öğretim üyesi sözlerine devam ediyor:

«Mutluların millî gelirden aldığı tüyülü paya rağmen, yaptıkları yatırım ve tasarruf çok düşük olmuştur. Bu gün tasarrufu, komşu Ayşe hanımla,

“Adil böyük kişi

mültekiti Binbaşı Mehmet Bey yapmıştır, yapmaktadır. Kullanılan tasarım raf halkevinin tasarrufudur. Kalkınmamız için mutlu zümreyi, yarım yapması için teşvik edelim prensibî doğru değildir. Tasarruf gerçek anlamda, bir yıl içinde üretilen demirin, kömürün, brûdayın istihlak edilmeyen kısmını ile gelir yaratmak için yarım yapılmamıştır. Kısıtlı, fabrika kurmağa, işlet ve edevat yapma gitmelidir.

«Türkiye'de bugünkü gelir bölüşümü tasarrufa imkân veriyor mu? vermiyor mu? Elde edilen adil olarak bölüştürdükten sonra büyük gelir sahibinin tasarruflarının büyük olması lâzım gelir. Bu şartlar altında, Türkiye'de büyük gelir sahibleri tasarruf yapmamaktadır. Yapmamaları da kendi aksarından normaldir. Geri kalmış işçilerde piyasa dardır. Yine geri kalan işçilerde gösteri için istihlak yapılmaktadır.

Memleketten dışarıya servet kaçırılışı da vardır. Türk gazetelerinde, İsviçrede satılık villâ ilânları neyin nedir?

«Büyük kitle Anadoluda terk edilmiş yatmaktadır. Burada, benden caha kabiliyetli bir Anadolu çocuğu bulunmamıştır. Millî gelirin artırılması sırasında tasarrufların artırılmasında en uygun değerler en uygun kafalar kullanılır mı? Okumak, iyi tahsil görmek, dil bilmek, yabancı işçilerle gitmek, memleket idaresinde önemli yerde bulunmak bu mutlu zümre, zümre evlatlarına nasip olmaktadır. En chil olanları seçebilmek onları chil oldukları yere götürmek, alınamak tedbirlerindendir. Bu tedbirler de alımyorsa, alımyanlar büyük kitleye de karşıdır.»

Doç. Dr. Gültekin Kazgan

İdris Küçükömer'in alkışlarla sona eren konuşmasından sonra oturuma katılan üçüncü İktisatçı ve öğretim üyesi Doç. Dr. Gültekin Kazgan, Millî gelir bölüşümü ile İktisadi Gelişme arasındaki ilişkileri belirterek sözü başlattı. Ve dedi ki:

«Bugün ileri ülkelerde İktisadi Gelişme hızlandıracak, millî gelir bölüşümünün de artışı görülmüştür. Türkiye'nin de dahil bulunduğu, İktisaden az gelişmiş memleketlerde halkın büyük kısmına düşen millî gelir çok azdır. Millî gelir bölüşümünün eşitsizliği, ekonomik gelişmenin hızını keser, durdurur.

«Bugün Türkiye'de iş gücüne verimliliği, işçinin eline geçirdiği ücret

hacmine bağlıdır. İnsanın bir takımı vasıfları elde edebilmesi, belirli bir eğitim ve kültür seviyesine ulaşmasına bağlıdır. Bu da belki bir gelir seviyesi gerektirir. Sağlıklı şartları da iş gücüne etkiler.»

Geri kalmış işçilerde, taklitliğine dayanarak yapılan istihlakları ele alan Doç. Kazgan sözlerine söyle devam etti:

«Geri kalmış memleketlerde, düşük gelir kategorileri, daha yüksek gelir kategorilerinin istihlaklarına özenecek tedir. Böylece taklit içinde tasarruflar tüketilmektedir. Bu durum ise daha çok orta sınıfta görülmektedir.

«Yüksek gelir kategorileri, eger gelirini yarımına ayırsalar yaptıkları yatırımlar, millî geliri ne derece etkiler ve ne derecede yararlı olur?»

«Türkiye'de özel yatırımları ele alıca, yatırım sayılması gereken Batı memleketlerinde yatırım hesaplarla skulular meşen yatırımlarını görmek teşvîz. Yüksek gelir sınıfında, yatırımın yarısından fazlası, dış ticaret tıkanlığı devresinde, fertlerin yükseltileceği karşılıyacak yükselen meşen yatırımlarını oluşturmuştur. Bu meşen yatırımları sosa ya meşen anlamında olup, düşük gelirlerde verilseydi, iş gücünün yükseltilmiş söylenilibildi. Yüksek gelir kategorilerinin, aynı zamanda gelir kategorilerinde yapılan yatırımlar millî geliri artıracak mahiyette değildir.»

«Eğer daha esit bir gelir bölüşümüne gidiirse, o zaman millî geliri ve İktisadi gelişmenin silüetlenmesi milî kün olacaktı.»

Dr. Ekmel Zadil

Özellikle, İktisat Fakülte öğrencilerinin böyle bir tezi ele almalarından memnunluk duyduğumu, hatalı bir girişin farkedilip ele alınması sunum meselenin çözülmESİ için önemlidir. Bir adım olduğunu açıklayan Dr. Ekmel Zadil, görüşlerini söyle açıkladı:

«Memleketin millî gelir bölüşümüne edilen bir şekilde değildir. Bu bir gerçektir. Fakat ben bazı arkadaşlarım gibi karamsar değilim. Tama men iyimserim. Gelişmeler big bir zaman birdenbire olamaz. Eğer gideceğimiz en üst katta, oraya asansörle düşü, merdivenleri teker teker giterek girmeliyiz. Asansörler insanları yarı yolda bırakıyorlar.»

«Biz geri kalmış değiliz...»

Dr. Ekmel Zadil bu cümlesini ta-

işmeye karşı olanlar leye karşı demektir,,

İlhan Selçuk, millî gelir bölüşümünde düşündüklerini onlatıyor.

mamlamadan gençlerin tepkisiyle karsaştı. Oysa cümlesini söyle tamamladı:

«Biz geri kalmış değil, gelişimde olaan bir memleketiz. Devrin icaplarına göre çıkarılmakta olan sendikacılık. Toplu sözleşme gibi kanunlar çalışma hayatımızda kendini gösterecektir. Bu grado bir mucize beklenemez,

«Bizdeki gelir sahipleri tasarrufa yer vermemektedirler. Küçük halkın bankalarının bankalara yatırığı para, yine bu imtiyazlı zümre faydaladı.

«Enflasyonist sistem, en kötü esansı, en yipyatıcı bir vergi sistemidir. Zengin daha da zengin fakir de ba fakir yapan bir sistemdir. Suada bir imtiyazlı zümreye mesken yatarularının ne kadar yararı doğduğunu gördük. 20 yıl önce 24 bin liraya aldığıları meskenleri bugün 700.000 bin liraya satıklarını görüyoruz. Bu fark onları zenginleştmekten başka bir iş yaramamıştır. Şimdi ise bir vergi reformuna doğru gidiyoruz.

«Çalışma Bakanı Bülent Ecevit verdiği rakamlara, 1962 yılında çalışanların ücretlerinin yüzde 9, hayat phaliyatının ise yüzde 3 oranında arttığını ifade etmiştir. Bu yüzde 9 artış bizdeki üreticilerin durumunu düzeltmemiştir.»

Oturuma sendikacı olarak katılan Türk - İş birinci bölge başkanı İsmail Topkar, «Türk işçi adına konuşuyor». Sözlerine başlayınca, yüzlerce el bir anda birleşerek «Türk işçi» sözcüklünü bir süre alkışladı. Sendikacı, Türk işçisinin 1-8 lira gündeyle çalışıp, gecekondularının tek odalarında 20 lira kira ile yaşadıklarını, raket salıp grev ve toplu sözleşme haklarını ele edemediklerini, bazı politikacılardan bu kanunların Meclisten çıkmalarını çelme takıtlarını belirtiktan sonra,

«Bugün bölüşüleni ağızımıza almak, bölünenin Türk ulusuna yetişmediğini ve Türk işçisinin çıktıığıdan bahsetmek gerekmektedir. Türk işçi dağınık ve düzensiz bir hayatı içinde güvenle, rahatlıkla yaşaymaktadır.

«Grev ve toplu sözleşme'nin hâlin olduğu memleketlerde sosyal düzen kurulmuştur ve sosyal adaletin içerisinde doğru kaynaklarıdır. Bizlardanberi yana yaklaştık.

grev ve toplu sözleşme haklarını elde etmiş değiliz. Bu memlekette çalışan sınıfın zinde olması, yarımından emin olması gereklidir. Biz uzun yıllardan beri beklediğimiz millî gelirin artmasıyla lüks fikirlerimizi Hükümete anlatmadık. Hepimiz Sendikalar Kanunu meclisten çıkmasını bekliyoruz.

Türk işçi Anayasasının kendisine tanındığı grev ve toplu sözleşme hakına sahip olursa, çalışıp emejini alırsa millî gelirin artacağına inanıyoruz.

«Büyükçeğimiz, eşit olarak belli olduğu zaman, vatandaşı gecekonduyun tek odasından çıkararak, Türk işçiının veriminin çok daha fazla olacağını, bir Türk işçi olarak inanıyorum.

Bugün çalışma hayatımızda, emek sahibi emeğini satabilmek için, işveren emeği hakkında fikirleri silemekten mahrumdur. Bir memlekette sermaye fikir ve emeği dilediği şekilde kullanırsa, böyle bir memlekette millî gelir artırmaz.»

Çetin Altan

Açık oturum sonunda, omuzları da taşınarak gazetesine kadar gedilen Çetin Altan'a öğrenciler büyük sevgi gösterisi yapmışlar, hemen hemen her cümlesi alkışlayarak, fikirlerinden bazı sözleri yüksek sesle tekrar laştırlardı.

«Helel olsun, helel olsun» sesleri arasında konuşmasa başayan Çetin Altan, «bugünkü durumun değişimini düzeltmesi için ihtiial gereklidir, eğer namusuzluk ve hırsızlık etmeksek, hepimiz su memlekete % 20 daha rahat ederiz» demiştir.

Çetin Altan Devlet eliyle kişilerin naçı milyonlar kazandığını tek tek Ünelerle ele alarak;

«Bugün devlet bütçesinden ferzengin edip, sınıf yaratıyor ve istibundan batıyor. Türkiye'de tütün işçilerinin sayısı 1,5 milyondur. Tütün alıp satanların sayısı ise 200'dür. Bu 200 kişi'nin kazandığı para, ile 1,5 milyon tütün işçisinin kazandığı para mukayese edilemeyecek kadar farklıdır. Bir eczacı hesabı varım. Nerdeyse eczacılar bana zehir, saçaklar, Yılda 100 bin lira kazanan bir eczacının yanında, bir işçi bir kilo silt almak için 9,5 saat çalışıyor. Bu hırsızlık önlenecektir divorum. Bana demir perde gerisine dönelim diyorlar.

«Bütün herkesin burasına kadar geldi Düzeltin hesapları diyorlar.

Halktan yana olmak vatan ihaneti işe, büyük çoğunluk o halde ihanet etmektedir.

Derumlari düzeltmek teorileri ihtiial'i istemez. Vatan sevgisi ve vicdan ister Benim gibi düşünenteri it ham edenler ya karaborsaçı, ya vurguncudur. «Bu memlekettin basını itilası baskı yüzünden hür değilidir. Gazeteleri ilan dağıtan bir müsesebe'nin sahibi, dışarı döviz kaçırırken yakalandı. Bu haber, Türk basınında yalnız bir tek gazete de çıktı. Bırda, gazeteye benzer birşeyler yapmak istiyorlar. Bu hesapları kurcalarken, bu hesapların içinde olan basında yetimiz olmayacağı belki

«Bizim parlamentomuzda ileri cenah yoktur. Herkes havatından memnundur. Dertleri, bo durum, ipe de iktidara gelme yarışıdır. Bunları kontrol eden bir basının kurulmasında, bütün aydınların elbirliği eumesi gerekmektedir. İşlerine gelmeyince halk anlamaz diyorlar.

Arka sıralardan, ince bir genç sesi yükseldi.

— Halk anlamazsa, biz anlatırız Çetin Altan, genç kız hitap ederek.

— Halk anlat kardeşim halk anlat, üzülmeye, diye konuşmasına devam etti. Halk anlamazsa niye ömrüne, buna yazınca diye tepene diyorlar. Halk bir ahlaksızın suratına «Sen ahlaksızın» diye baksa, o adam barınamaz. İşte onun için yazma diyorlar.

«Demokrasiyi Türkiye'de kimse bilmiyor. Biz gerçek demokrasiyi.googlecodez. «Odunlar konsa mebus seçilecek» denen bir ortamdayız. Bu kişi bayatımızda usak olmağa değer mi? Gençler hakikatleri görmeli ve yaşmalıdır. Aslında bu gerçekleri bilin Türkiye biliyor.

Dogruları yazdım, yazınca devam edeceğim.»

— Devam et, beraberiz sesleri Kromit anlat, sesleri.

«Türkienen döviz yabancılar gitmesin sloganı var ya, yabancı petroli Türk gemisi ile taşıtmam dendi. Bu anlaymayı duyan açık göz, koşuyor Fransaya. 50 bin tonluk bir tanker alıyor, 60 milyon Türk lirasına. Taşıdığı petrole gemi yılda 22,5 milyon lira kâr etti: 10 yılda gemi parasını çkaracaktır, 3 yılda bayatını kurardı. Benim denizcilik bankam varır. Bu petrolün denizcilik bankamın genelciliği taşınması gerekdir. Kanun-

tar zorlanmadan, bir kişinin cebine girecek milyonlar, devlette kalacak. Orada çalışan mensur ögle yemek içinde sandviç yemiyecektir.» Sözlerini tutup yerine oturan, Çetin Altan'ı öğrenciler alkışlarla ikinci defa konuşmak için tempo ile alkışladılar. Tekrar ayaga kalkan Çetin Altan:

— Ne söyleyeyim, dedi. Zi seyleri düşünüyor, aynı seyleri istiyorum. Siz beni anlıyorsunuz ben siz anlıyorum. Her ne pahasına olursa olsun, doğru bildiklerimi söyleyeceğiz. Ben zatanda, fasulye iyi, fasulye pişmiyor, fasulye kötü diye yazılır da yazdım.

İlhan Selçuk

Son konuşmayı İlhan Selçuk yaptı. Öğrenciler israrla İlhan Selçuk'un manzamı ortasına gelmesini istediler.

İlhan Selçuk, Türkiye'de Millî Gelir'in dağılışı hakkında çok yeni, 27 Mayıs'tan sonra dilsizlilikte başlandı. üzerinde ilgiyi çekerek;

«Hırsızlıklar: köylünün sefaleti, tıtar olavları kromit hikâyesi' dündürmek insanı. Düşünmek zorun daiz Bizim Millî Gelir dağılışında korkunç bir dengesizlik var. Millî kalkınmamız için, mevcut sosyal adaletsizliği gidermek zorundayız. Aynasında sosyal adalet ilkesini gerçekleştirmiştir. Sosyal Adalet İlkesi, Aynasında mevcut bir Hükümet sosyal adalet'i uygulamıyor. Türk ve % 15 oranındaki bir mutlu azınlık imli gelirin % 35 ini alıyor. Bu korunuc bir düzendir. Türkiye'de millî gelir dağılışındaki dengesizlik yeniden gider. Bu, tanzimattanberi böyledir. Arası olsayıdı, bu hikaye 1839 danberi çektan gerçekleşmiş olurdu. Anadolu'ya tipki müstenlesmesine giden inşaat gibi gidiyorlar. (Alkışlar)

63 ilde, 70 ilde bankeler kuruluyorlar. Partisi iş başında olan adımlar, nasıl vurgun vurabiliriz diye düşünüyor. Üç kişi bir araya gelip, banka kurmak için dilekçe veriyorlar Maliye Bakanlığı. Bakanlık, % 40 devletin olmak üzere, bu adamlardan kırı para almadan banka kuruyor. Bu adamların cebinden tek kurus çikanan, devlet parasıyla kurdukları bankaların milyonlar kazanıyorlar. Banka denek devletin garantisini altında mülleseler demektr

İsterseniz şimdi de fabrika kuruluyor. Fabrika bir başka usulle kuruluyacak. O adamı, sırıtlı da yürüdü partisi sayesinde fabrika kurması için devletten gereken parayı alacak, kredileri bulacak ve fabrikayı kuracaktır. Yine bu adamın da cebinde kırı para çekmeyeacaktır

İsterseniz gazete kuruluyor. Onu da aynı usulle kuracağız. Köylünün beşer hırası alarak kuracağımız bu gazeteyle, o köylüye yalanlar söyleyeceğiz. Yazmaya bırakıktılar zaman halk onlu. Ama yazımıza bırakımyorlar

Bir hırsız eve girince önce lambahayı söndürür. Lambahı söndürmek istiyordar arkadaşları...

İlhan Selçuk'un ilgiyle dinlenen ve yer yer alkışlanan konuşmasının ardından, söz alan Doç. İdris KB Çöktemer,

«Arkadaşlar, iki gazeteci dinlenir. Size tehlile çanlarımlı caldırılar. Yapılacak iş, iktisadi kaynakların kontrolünü kanun lehine çevirmektir. Sosyal sistemin işleyişinde bu dolabı çeviren kuvvetli teshir etmek lazımdır. İsmail Topkar bey, kanun çıkarır. Benim denizcilik bankam var. Bu petrolün denizcilik bankamın genelciliği taşınması gerekdir. Kanun-

Statükocular

Afrika ülkelerinin her biri sömürücülerden kurtulma, gerçek bir demokrasi kurma ve gelişme çabasının değişik merhalelerinde, Afrika hükümetlerinden bazıları, kendi eğilimleri ya da dış baskıyla, statükoculuğu savunuyorlar. Habeşistan, Liberya ve Portekiz sömürgeleri ile Güney Afrika Birliğinin statükocuların tipik örnekleri. «Uyanan Afrika» serisinin ikinci yazısı statükocu örnekler ve bunlar içinde değişime taraf kuvvetlere ayrıldı.

Habeşistan:

Habeşistan kendine «Krallar Krallı (Negusa Nagast), Tanrı'nın Seçtiği, İsa'nın Aslanı» gibi ünvanlar tanyan Haile Selassie adlı bir «imparator»un mutlak hükümdar olduğu bugüne tutulmuş ve geri, fakat büyük değişikliklerden kaçamayacak bir memleket. Nüfusu 20 milyon kadar, Yüzölçümü İngiltere'nin dört misli, İmpator 312 görevi yukarıya çıkararak sülalesini İncil'in simalarından Kral Salomon'a dayandırıyor. Selassie Habeşistan'da bütün mülk sahibi, tek kanun yagıcı ve Habeşistan Koftik Kilisesinin başı. Habeşistan'da bir Orta Çağ durağı var. Bir tarafta aristokrat azınlık, diğer tarafta da köle (gabar) çoğunluk. Köleler topraktan üreticilerinin büyük bir kısmını ağalarına vermekle gidiyor. Bu sınıf gelişmesi içinde bir devrim cephesi var. Habeş toplumunda Amhara ırkı söz sahibi. Resmi dili Amharca, onların dili Diğer katiller (Galla, Danakil, Gurage, Sidamo ve Somali) bu geniş ırk baskısına karşı. Kilisenin baskısı da ayrı bir konu. Kuzeyleki mümbit toprakların % 40'ı kilisenin elinde. Kilise bütünlüğüne tutucu ve geri ittereme ve sömürgecilikten kurtulma önündeki koca bir engel Zaten, kendi sömürgeci Kilisenin başında da imparator olduğuna göre, siyasi kuvvetin yoluya da ona ulaşıyor. Selassie'yi tutanlar ona «reformcu kral» diyorlar. Tenkitçileri ise onun yönetiminde bilgisizlik, despotik ve rüyetten başka bir şey görmüyorlar. Reformculuk dedikleri şı. Selassie 1952'de ilk Habeş Anayasasının hazırlamış. Anayasaya göre, iki meclis var. Aşağı Meclisi halkın seçiyor ama adayıların mülk sahibi olmaları şart. Yukarı Meclisi üyelerini ise hükümler tıyma ediyor. Büttün yasalarda onun imzası gereklidir. İmpatorun veto son söz. Hükümet iddii multazife hak tanımıyor. Batı anlamında siyaset partiler yok. Bir de prensler ve yaşlı devlet adamlarından kurulu Kralliyet Konsayı var. Arasında imparatora aklı veriyorlar. Büttün valileri ve onların yarı dimerlerini imparator bizzat tayin ediyor.

Habeşistan'da bazı zenginlikler var ama Habeş toplumu henüz faydalananamıyor. Kuzeyde kabive ve fabrikalar yetişiyor. Zengin otaklar var. Demir, kömür, altın, platin, petrol, bakır, potasyum ve kökürt gibi değilse kendilerine yetecek kadar. Ama Habeşler bu zenginliklerden faydalananmak için hakkı en verimli ve en manzılkı bir şekilde ve «sosyal adalete uygun olarak» değerlendirmenin gerektiğini hemzini anlamamış. İnsanlık olamı. Bunu daha fazla bile tam anlamadık. Onun yerine — tipki bizi gibi — hep yabancılardan medet etmeyecektir. Samanyollar ki daha dün Afrika'yi tepeDEN turuğa sömürmenin kolları savayıp Habeşistan'ı kalkındıracaklar. Gerçekten böyle yapısalar yöneticiler halkın ne derecede kadar kalkınmasına taraftar orası da şüpheli.

Habeşistan şimdiye kadar Amerika İngiltere, İsviçre ve Sovyetlerden yardım aldı. Selassie 1960'da Rusya'ya yaptığı bir seyahat sırasında 100 milyon dolarlık uzun vadeli kred alarak bütün dünyayı şaşırttı. Habeşistan'ın resmi dış politikası tarafsızlık. Yeni Afrika devletlerinin gidişine iç düzeni mülakade ettiği oranda ayak uydurmağa çalışıyor. Habeş toplumu büyük sarsıntılarla gebe. Habeşistan'ın komşu Afrika ülkelerinin yanında yerinde saymasına iman yok. Habeşistan bile Afrika'nın

ilerici, demokratik ve halkçı tempolu suna ergeç ayak uyduracak.

Liberya:

Liberya Batı Afrika'nın en eski egemen devleti. Bazi hayırsever Amerikan derneklerinin özgürlüklerine kavuşturdukları zencilerden 1847'de kurulmuş. Şimdi nüfusu iki milyon üçüncü sınıfı 88 kişiyim. Amerika'dan gelenlerin toplamı 13.000. Liberyalı zenciler gene bir zenci devlet olan Gana'nın egemenliğine kavuşmasından tam 110 yıl önce kendisine bir devlet kurdukları. O zamandan beri Liberya en çok Amerika ile temas halinde olduğu halde Amerika Washington'a gönderilecek zenci büyüğünün yaratacağı tepkiden korktuğu ve Liberya'ya daha on-beş yüz yıl men tamamlaşa cesaret edememiştir. Hükümetin pek ilgilendiği bir sırada, Amerikalı lastik kral Harvey P. Firestone, Jr. Liberya'da tam 90 yıl için bir milyon dönüm toprak kiraladı. Bir dönemin yıllık kirasi altı sent gibi çok küçük bir fiattı 1926'da yapılan bu anlaşmanın yeni işi sömürgecilige örnek olarak sık sık söz geçer. Liberya'ının Amerikan Hü-

Albert Lutuli: Nobel kazanan bir Afrikalı siyasi savaşçı

cine geçince Firestone kumpanyası Liberya kauşunu işareterek Batı dünyasının en büyük lastik tekeli duruma gelindi.

Tuhaftır ki yüz yıl önce esir zencilerden kurulmuş olan bu ülkede yöneticiler kendisi yurttaşlarına esir muamelesi yapmaktadır. O kadar ki

UYANAN AFRIKA

Türkkaya ATAÖV

kümeliyle olan mümasebetleri ikinci Cihan Savaşında daha gevşetti. 1942'de iki hükümet savunma anlaşmaları seferinden ikinci inzaladılar. Araştırmada en son karyübük savunma pactı 1959 tarihlidir. Bu anlaşmaya göre, Amerika Liberya'yı, Liberya'da Amerika'yi düşmanlarına ve saldırlılarına karşı koruyacak.

Liberya'nın oldukça merkezi bir hükümeti var. Bu hükümette Liberya'nın tek siyasi parti olan True Whig'in başındaki Başkan William V.S. Tubman'ın elinde. Tubman 1944'den beri Cumhurbaşkanı.

Tubman'ın göre, muhalefet hanet gibi bir şey. Zaten, oy verebilenler 200.000 kişi kadar. Kanuna göre, oy hakkını yarın İngilizce bilenler, mülk vergisi ödeyenler ve Liberya'da belirli bir süre oturmuş olanlar kullanabiliyor. Oy kullanmak için İngilizce bilme şartı Liberya yerişlerini siyaset sahnesinden bir eripde bırakırken Amerika'dan gelmiş olan zencilerin çocuklara ayrıcalıklı bir durum tanyor.

Bugün, Liberya'nın en önemli iki meselesi yerli Afrikalılarla Amerika'dan gelip sora imtiyaz sahibi olan zencilerin mümasebetleriyle memlekette Firestone şirketinin rolü. Liberya'da hayatın her kesimi bir avuç beyazla Amerikan asılı zencilerin elinde. Büyük çiftlikler, madenler, bankalar ve dükkânlar hep onların. Meslek sahibi onlar Hukukçu, politikacı onlardan. Bugüne kadar Liberya Hükümeti yerlileri geri tutmakla suçlandıktı. Firestone gibi yabancı şirketlerin büyük kârlarını ucuz emeje bağladıklarından bu tutumda bir hayli parmakları var. Hatta, 1920-1930'larda Liberya'nın asıl hükümeti Firestone kumpanyasıdır denirdi. İkinci Cihan Savaşında Güney-Dogu Asya kauşu Japonları

1930'da yöneticilerden bir kısmı esir ticareti yapmaktan suçlandırmıştı. Milletler Cemiyetinin özel bir komisyonu Liberyalı zenci yöneticileri genel zenci yurttaşları esirden farksız bir şekilde cahtırmakla bütün dünyayı gözü önünde itham etmişti.

Hiç şüphe yok ki Liberya bu şekilde kalmayacak ve sosyal adaletçi görüşler bu ülkeyi kökünden sarsacaktır.

Portekiz sömürgeleri

Afrika'da kurtuluş hareketleri kuzeyden başlayıp güneye doğru gidiyor. Birinci yüzyılda sömürgeciligi içinde — ırkçılık ve faşizm. Portekiz tam dört yüz yıldır Afrika'da koca topraklarını sahibi. Mozambik ve Angola'dan başka Portekiz Ginesi, Cape Verde Adaları ve Sao Tomé Portekiz'in Afrika imparatorluğu dahil. Bu topraklarında yerliler sömürgeci Portekizlerin tam elli misli. Bu insan yoğunluğunun statisli meccidi değil, gerçek anlamlıda kölelerden farksız. Onların efendileri Portekizlerin başında Salazar adında İspanyol biçimli bir faşist var Portekiz'de muhalefet diye bir şey yok. Portekiz'in denizler—asıri sömürgeciligi Katolik Kilisesi de ortak Devlet Afrika sömürgelerindeki okulları kılıseye bırakmış.

Portekizler on-beşinci yüzyılda birinci Afrika'dalar. O zamanda bugüne 30.000 yerliyi «chiléstirdiklerini» söyleyorlar. Bunlara assimilados diyorlar. Gerisi ailelde işsizlikte kullanımlı indigenas. Yalnız, indigenas sınıfının nüfusun % 99.9'unu teşkil ediyor. Bunlar Portekizli yöneticilerin elinde. Toprağa, işe, bankalara, tevkif ve yargılanmalara karşın onlar. Yerli işçiler günde 170 kuruş kadar günde

lik veriliyor. Karşı gelenin cezası büyük. Ya üstüne işlenemeceği bir cinayet yıklıyor, ya da Portekiz makamları ailesinden birine bir kötülük ediyor. Angola'da ası yerlileri São Tomé adasına sürüyorlar. Gidenlerin çoğu geri gelmiyor. São Tomé'de işkence, esaret ve kötülük.

Bu terör karşısında, tabii, halkın eşi — kolu bağlı durmuyor. 1954'de gizlice kurulan Kuzey Angola Halkı'nın Birliği ilk kurtuluş hareketi oldu. 1958'de bu teşekkülerden birinin yuva gibi ve Birleşmiş Milletler'in eline geçen bir bildiride söyle deniyor: «Adalet diye bir şey yok. Cezaat insanlık dışı. Sürgüler sık. Ülkesi memleket terör içinde. İnsanlar zorla işçilikten kurtulmak için gece, gündüz saklanıyorlar. 1961'e kadar Batılılar Portekiz sömürgeleri meselesini Birleşmiş Milletlerde konuşmasının önlendi. Sömürgecilige karşı örnek ve önder halkçı bir kurtuluş savaşa başarıran Türkiye'nin Cumhuriyet Hükümetinin Birleşmiş Milletlerde, diğer Batılılarla birlikte, hep Portekiz lehine oy kullanmış billiyor muydunuz?

Güney Afrika

Afrika'da beyaz diktörlüğü ya da aristokrasının bir kalesi de Güney Afrika Birliği'dir. Beyaz tahakkümü de olan tek egemen devlet budur. Habeşistan ve Liberya'dan sonra en eski olanıdır. 15 milyon nüfusu var. Buna 3 milyonu beyaz. Yabancılar bu raya ilk geldikleri zaman yertilerle karışmayı şrefszilik sayırlar. Yani, kast sistemi baştanberi uygulamağa başlamış. Beyazlara göre, el emeği alçalı bir şeydi. Siyahlar maibüsler. Eski kitaplara bakırsa, sömürgeciligin ilk yıllarında Batılılar vakitte rını tembellik ve ikiyle geçiriyorlardı. Sömürgeciler için çalışmadan ya şamak bir meslek olmuş. Sonraları etiye bu mesleği takviye eden dinsel ve toplumsal kurallar konda. Bu nesilinken kısa bir zamanda efendi ve köle diye ikiye ayrılan bir toplum doğmuştur. İnsanlar siyah köle ve beyaz efendi, alçak ve üstün, doğuştan imtiyazlı ve doğuştan görevli diye gruppura ayrılmıştır. Böyle bir ayrim yaptıktan sonra birinciler ikinciler istihinde her türlü tasarrufa hak kazandılarım iddia ediyorlardı. Örneğin, istedikleri an gidip zencilerin ellerinden topraklarını alıyorlardı. Bu aristokrasının önceleri kendilerine «Afrikaner» denilen Hollandalılar tarafından yaratılmıştır. Onları takip eden Fransız, İngiliz ve Almanlar da bu ortamı utarlar. Afrikaner Anayasası diyor ki: «Halk (yani bezayilar) Kilise ve Devlette beyazlar ve siyahlar arasında eşitçe mülasede etmemeye kararlıdır.» Kenk farklı beyaz ve siyah işçiler arasında bile sokuldur. Beyazlar aristokrasının devam ettirebilmek için topraklarını sekizde yedisine sahip olmak istiyorlardı. Siyahlar 1835'teki baş kaldırımları kanlı bir şekilde bastırılmıştır. O gün bugündür be yazlar 16 Aralık tarihini Tanrıya şükür günü olarak kutluyorlar. Aynı gün herhalde siyahlar Tanrıya şükür günü olmalıdır.

Habeşistan, Liberya ve Güney Afrika Birliği Afrika'da geri yönetimlerini temsil ediyorlar. Genel olarak işçiler bir kitle olan Afrika'da geri yönetimler yahut bu üçü değil. Kral Mehdi El Senussi'nin ülkesi olan bir milyonluk Libya, faşist İspanya'nın Gine, İtalya ve sahra sömürgecileri, gene Güney Afrika Birliği'nin kumandası altında olan Güney-Batı Afrika geri yöneticileri elinde. Fakat hepsi içinde ileri hamleler saklı. Birləşməde belki en çabuk değişime aday halkçı, egemenlik tarafı ve adaletçi siyasi partilerin kürmə ve faaliyeti gerçekleştirmiş olan Güney Afrika Birliği.

ÜÇUNCU YAZI «YARIM KURTULUŞ»

Doğu'da kıtlık vardı...

Doğu'da kıtlık vardı. Hayvanlar göç ediyor, insanlar göç ediyordu. Karşında iri, dev gibi bir adam konuşuyordu. Ömrümde adamın bu kadar i̇risini görmemiştim. Eller iri iriydi. Ayakları iri iriydi. Gözler, bakışları, soluğu iri iriydi. Kulaklarına kadar uzanan palabıyikleri vardı, iri iriydi. Sesи gürültü gürültü. Farkında olmadan ağızından çıkan kılıfları vardı, iri iriydi. Bağıra çağrı konuyordu. Hani dağlardan inen sel sularıyla, ölü tikanmış kalmış bentler var ya tıpkı onlar gibi içinden dışarıya doğru bir taşış, bir zorlama vardı. Açılmak boşanmak istiyordu. Belli ki, içinde habsedilmiş yılanmış dertleri vardı. iri iriydi...

Yanımızdan yörenizden geçenlerin dik dik yüzümüze baklığım görünce, onu sokağın ortasından alıp tenehaca bir kahve kösesine götürdüm. Bacakları arasında tipki Güllüver'in cücesi gibi dolaşan küçüğün bir de oğlan çocuğu vardı.

— Dohtordan getiriyorum gurban, diyordu. Üç senedir çeker. Üstünde marazın ne olduğunu öğrenemedim. Dolaşmadığımız dohtar kalmadı. Elindeki parayı alıp salveriyordular.

— Kaç çocuğun var?
— Böyle böyle beş tane de var. Bu en küçükleri.

Cebinden kırıcı bir mendil çarpaç çocuğun pasaklarını silmeye başladı. Oğlannın yüzü sapsarıydı. Çöp gibi bacakları vardı. Karmı fırlamış çıkmıştı. Gözleri sis sis... Kılıfından yapılmış küçülcük bir de çarık giymişti. Öyle anlaşıyor du ki, iriliğe Yunan tanrılarıyla boy ölçülen Doğulu hemşerimin asıl derdi, su bacakları arasında dolaşan hastahlık çocuk değildi. O, evde sayıları yarım düzineye yaklaşan öteki çocukların da fazla yama yanmadı. «Allah verir, Allah alır». Onun başka başka dertleri vardı.

Horasan ilçesinin uzak çok uzak bir köyündendi. Masanın bir başında ben, bir başında o. anlatıyordu. Dertlerinin kaleme, deftere gelir yam yoktu. Bu yakınınlarda bütün bir Doğu'nun tarihiyle birlikte çilesi, yaşantısı da dile geliyordu: Ağa'yi anlatıyordu. Köyü anlatıyordu... Yıllar yılı, dağların arkasına atılmışlıklarını, unutulmuşlıklarını anlatıyordu... Bir ara, masaya iri bir yumruk indirdi. Ağızından iri kılıfları çıkacağı bir sır, geriden biri çekmiş gibi birde sustu.

— Gurban, dedi, bizim kollar buradan buradan kesik. Biz görmen yok. Bizi dinliyen yok. Bizi... Bizi...

Sımdı de yıldıza aşağı ağızyordu. «Gözünden boşanan yaşalar iri iriydi... Bir ara adım

sordum. Bu, üçüncü sorusumu. Öbürlerinde olduğu gibi, bu kez de kulaklarına kadar kütardı. Belli ki, adını açıklamak istemiyordu. Az önce, köyünün adını öğrenmek istediği zaman da dolambaçlı cevaplar vermişti. Merak bu ya, sorduklarına sağlam cevap almanın yakasını bırakmak istemiyordum. O da bu niyetimi sezmiş olmalı ki, bir ara, sandalyesini bana doğru çekti. Kus kuluwydu. Sağına soluna üçuk bekbaşları attı. Sonra sesini yavaşlatarak tıkana tıkana konuşmaya başladı:

— Olmaz oluyum, beg. Ho-

tirerek, ona Doğu'nun Hasosu diyelim şimdilik Doğu'nun Hasosu anlatıyorum:

Ötelerde, ötelerde... Bir köy düşünün, bu köy. Erzurum dan uzakta çok uzakta olsun. Ara da aşılmaz dağlar bel vermez geçitler olsun. Derken efendim, bu aşılmaz dağların bel vermez geçitlerin ortasında günler den bir gün biri çıkışın:

— Ey Hassolar! desin. Bu gördüğünüz topraklar bastan sonsa benim. Bugünden sonra bana çalışacaksınız, bana vereceksiniz, beni tanıyacaksınız!

Böylece karşı karşıya gelir ağa ile köylü. Siz buna isterse

her devirde verdiği cevap aynı. — Aman gardaş kimse duymasın, yerin kulağı var.

Sonra omuz silker, bir yerle neri gösterir:

— Elden ne gelir gurban? Sudan suradan kesik Debrenecik kolumuz mu var kolumuz?

Mutlakiyet Meşrutiyet, Cumhuriyet... Çağlar değişir çağlar gelir, çağlar geçer. Anayassalar İnsan hakları, İnkılabı Yavma ekipleri, ver elini Doğu Anadolu! Bol yolluklu geziler baslar. Gene dudaklılarında o iki kelime:

— Aman kimse duymasın. Aman Ağamız duymasın.

Sonra gene eller büğürde, gene boyunlar yana düşük;

— Elden ne gelir gurban?

Hasso, konuşmasına yeni başladı. Hasso yeni açıldı. Öte yan dan turist kafiflerinin İkincisi üçüncüsü de geçti. Bu kez elle rinde dırbular de vardi. Bize den yana dönüp söyle bir sefaflıkları, aralarında konuşup gülüşüller. Ellerindeki fotoğraf makinesinin objektifi bir kez daha Çifteminare'ye çevrildi. Belli ki onların aradıkları başka şeylerdi. Ellerindeki kutuların kılıçılık ağızlarını tarihe çevirmek, taraklı konutスマk kaleler, surlar, tabular arkasından kahramanların geçti resmi, tarih menkibeleri. Geçmişte bugün...

Berl yanda Horasan köylisiliğin Hasosu anlatıyordu:

— Biz neler gördük gurban! Bizi manise soktu gurban. Süslülerini pançar tarlalarımıza kovverdi gurban, ekin tarlalarımıza kovverdi gurban. Bu kaçal mal oldu gurban! Biz kendi derdimizle düştük biz valla ra düştük gurban. Onun evi şının eirdiği vere bizim başımız girmez gurban...

Baktım, bizim Hasso ağızyordu. Yüzünden sıvanın akan damaları iri iriydi. Belli ki, yüreğinden konup gelen dertleri vardı. onlar da iri iriydi.

Hasso'nun derdi biter mi hic? Hassoların anlatacakları biter mi hic? Birini bitirme den birine bashedirdi.

— Bizim köy, yetmiş hane,

Doğu 1961 yılında her yıldan daha güç durumdaydı. İlk defa kıtlık ve açlık haberleri gazete manşetlerinde günlerce yer aldı. Corak topraklar da yaşamada çalışan sürülerce hayvan (Yanda) o yıl birer işkelet yiğini haline geldi (Asırda). Kıtlık vilâti doğuda ki hafciō uzun uzun anatıldı.

Halil AYTEKİN

rasanın şey... köylündenim. Kimse duymasın...

— Benim adım şey... Kimse duymasın...

— Beni bu dertlere düşüren Ağa'nın adı şey... Kimse duymasın...

Horasan köylüsünün ağızdan fısıldarcasına çıkan «sey»lerle «Kimse duymasın»ları aradı ardına uzayıp gidiyordu...

Bu dev gibi adamın korkusuna bir türlü aklı erdiremiyor düm. Benden korkacak, sakınacak bir yan da yoktu. Konuşmalarında, kim olduğumu, buralara niçin geldiğini hafif yolu çıltıtmışım. Benden kendisine ne zarar gelebilirdi?

Erzurum'un ortasında bir kahvedeydi. Önümüzdeki Cumhuriyet caddesinden, güllüşip oyunaşarak bir turist kafilesi geçti, kadınlar-erkekler. Ellerindeki fotoğraf makinesinin ağızını şehrî tarîhî kaleşine çevirdiler: Çit!. Saat kulesine çevirdiler: Çit!. Selçuk eserleri, çift minare, kümbetler: Çit!. Kelleşî kan lâhde, döğüsten yeni çekmiş bir koç gördüler Erzurumlu bir dadaşın yedeğinde Çit..

Korku dağları yol edermiş. Su korku dediğimiz şey, insanoğlunda neleri değiştirmiyor ki. Ama biz burada Horasan köylüsünün sadece adını değiştirdi.

Görilen köy kılavuz istemez, derler. Doğulu hemşerilerim, yıllar yıl böyle konuşurlar. Elinden mal alıñır, camı alıñır, karısı, kızı alıñır, onun

nız, güclüklerle — güclüslüler devin Kimin haddi Ağa'a ağız açmak? Eller koyundan boyunlar büükük, fısıldasmalar:

— Kumandan bege Ağamızdan kuzu gitti.. Kimse duymasın gurban.

— Baş Kâtip bege bal yağı gitti. Kimse duymasın gurban.

— Tapucu bege çebis gitti. Kimse duymasın gurban.

Obur yanda böylesi işlerde kırk yıl anası bellennmiş biri çkar, sirtunda kanbur üstünde kambur, köye ağıya kafa tuttuğundan ötürü defalarca hapis damlarına girip-çikmış biri olarak, bir deri bir kemik gövdesini gösterir:

— İşte ben, işte onlar, der, gurban.

Yumruklarını sıkar, dişlerini sıkar, sonunda kesik kesik konuşmağa başlar:

— Onlar arabasını dağdan asırır, elden ne gelir, he Vallah gurban.

— Bizim arabamız düz yolda şasırır, elden ne gelir, he Vallah gurban.

— Bizlerin alına karaya böyle yazılış, elden ne gelir, he Vallah gurban.

Görilen köy kılavuz istemez, derler. Doğulu hemşerilerim, yıllar yıl böyle konuşurlar. Elinden mal alıñır, camı alıñır, karısı, kızı alıñır, onun

gurban. Bir geçede biz oruruz, öbür geçede onlar oturur gurban. Aramızı bir dere sefer gurban. Bir kırk yıldır növlece ayrı oturduk avı vadadık gurban. Evlerimiz avı vadadık gurban. Yediğimiz ayı gurban. Bir ne böyle oldu gurban. Ona girdi ayrı bir partiye biz girdik ayrı bir partiye gurban. Yıllar böyle le üzadi gitti gurban. Onlar ağa, onlar bey, paşa, onlar muhtar, onlar encümen başı onlar hersey... Biz gurban biz köle biz yarıci biz ecu biz eker biz bliçeriz. Ağa'ya taşıriz gurban. Ağa'nın ambarları dolu, bizim ambarlar bos gurban. Aylar böyle. Yıllar böyle.

Horasan köylüsü anlatıyor du...

Erzurum'un uzaklarında bir köydeyiz. Yıl 1958. Dedik ya, köy iki gece. Bir geçede ağalar oturur, bir geçede köylüler. Bir gün ağası köylüsü ağızbirliği ederek birleşirler: «Köye su getirelim» derler. Olur mu, olur...

Paralar birleşecek, emekler, gönüller birleşecek. Böylece köydeki köydeki boşa akıp gitmek bir suyu köyün tam ortasına getirip oturtacaklar. İlk günler işler yolunda gider. Ayaklı gayrihî kalkar aradan. İmcece, para, yardım. Köyde herkes, karınca karınca bu işte görev alır. Üç gün, beş gün, üç ay, beş ay. İnsanlığı bir araya gelince neler yapnaزı. Kısa zamanda yollar açılır, künklere döşenir. Derken efen, efen, ağalar geçesinden çatlak bir ses yükseler:

— Çeşmenin oğlu ha buraya gelip oturacak!

Aman zaman degme kahnaz; Ağa, elindeki sıvı kocaman kazığı kakar kendi kapısının önüne...

Kimin haddi Ağa'nın kaktığı yerinden oynatmak!. Köylü yalvarıp yakarmaşa başlar: «Etme eyleme ağam! Kuşlunuz, köleniz olalım avakları niza turap olalım. Bizi bir kâşkuda boğma, gel şu kazığı...» derler... Derler ama tâfları boğazlarında tikamış kah-

Ağaların öfkesi yamañ olur...

(Devamı 12 Sayıda)

DOĞUDA KITLIK VARDI

(Baytarası 11. sayfada)

Bizim Horasan köyümüzde Nuh der Peygamber döner. Elinde tabanca köylü nim karısına dikilir. «Ben kaktığım kazığı bir milim bile perioden oynatamam! Hele yarın sizden bir kırırdam, hele bir üzerine gelin, köpek sürüsü gibi hepinizin leşini yere sererim!»

Bu kazık hikâyesi uzun süre, Ağa'nın kazığı kakıldığinden çıkar mı hiç?

— Yok, kazık benim kapıda kalacak!

— Yok, köyün ortasına dikilecek!

Kazık, kazık... Her yanda yede kazık... Bir kazık konuşmasından gider. Köylü, bu kazık bellisinden kurtulmak için ne yapar, nereye başvurursa elleri boş çıkar. Bakalar ki olacak gibi değil, hükümet bile ağına kazığını yerinden oynatamıyor. Eh, yapacak başka ne var? Bey mi yaman, el mi yaman, demeciyile, elleri yaşıya yip, kazmaya — kireğe sarımları bir olur... Varsun kazık, ağa'nın kaktığı yerde bekliyor dursun. Köylüler, bir gecede ağıtları hendeklerle, suyun sağa mı köyün ortasına çevirirler Çeçirirler ama, asıl kızılca kıymet de o zaman kopar...

Bu uzun hikâyeyin sonunu gene Hasso'dan dinliyelim:

“

«Biz ölüürük, dedik. Biz bu suyu getiririk, dedik. Kapımızda tek Sküzümzü, tek koynumuza satar, bu suyun parasını biz verir, biz getiririk celişin aramızdan dedik. Bu ağıtlarımızın hendekler bizim mezarımız olur dedik. Bir de baktık, Ağanın kapısına gübre dökügü adam silahlanmış, bıçaklanmış, bize doğru geliyor. Bir de baktık, arkasına bir sürü it takmış. Ağa gelir arkasında da on tane oğlu... Onlar da silahlanmıştır bıçaklanmışlar.

— Yürüyün kesin, koparısu şu çakalların başlarını! Ağanın kazığını koparmak nasıl olurmuş, görsünler...

— Derilerini yüzün, içlerine ot doldurun!

Bir de baktum, dayının oğlu bıçaklandı. Bir de baktum komşular kurşun yağmuru altındalar. Bir de baktum, köy ateş altında yanıyor. Bizi dört taraftan sarmaşır, her yandan evruldum yandım! sesleri geliyor

O günüğörmeliydingurban!, Bizim elimizde armut topluyor ya, gurban. Onlar bize, biz onlara.. Kavga uzun süredi gurban, kavga çok sırrı gurban... Dere-tepe kan, kemik et doldu gurban...»

Baktum, Hasso ağlıyor. Yüz yüzüne cerceveleyen kara bıyıkları ıslak ıslaklı. Ondan ötesini hatırlıyorum. Bir de gözümü açtım ki hapsinediyim, gurban. Yanında bizim kabileden yedi kişi daha var gurban. Mezara gidenler de ayrı. Suçlar bizim üzerimize çırılıverdi gurban...

Hikâyeyin sonu nasıl bitecek diye merak ettiğim? Bir tek Hasso'nun, üçbes Hasso'nun habishaneye girdiğini çıkışıyla Doğu'nun hikâyesi biter mi? Doğulu Hassoların hikâyesi biter mi? Avukata yedirilen paralar, karakollarda yediği dayaklar, yollarca süren hapislik. Sonra Alman Harbi dediği ikinci Dün ya Savaşı... Bu Dörtbüyük yıl süren askerlik... Ağa ile vaptıkları son kavga, sonra gene hapsilik...

Garson çaylarını tazelemıştı. Hasso perişandı... Hasso derdiyi. Hasso derdini söylecek birini arıyordu Erzurumun ortasında... Bu kocaman şehirde, kocaman kocaman derdleri vardı. Ama o buna söylemek ılfalıyordu, kilçılıyordu... Hasso bir ara sesini kustı. Elleriyle aşağıdan yukarı bir işaret yaptı:

— 27 Mayıs olunca çok sevinmişik gurban... O zaman kaçacak delik aryan ağaları şimdi gene gelip başımıza oturdular, bize kan kusturuyorlar gurban...

27 Mayıs derken gözlerinin içi ıskılanan Hasso'nun, Ağa derken yüzü kararip geçti.

— Eeee Hasso, dedim, bunun sonu?

Omuz silkti, Önündeki son koyunu da kurda kaptırmış bir çobanın şaşkınlığı içindeydi.

— Biz bişti bilmez, he vallah gurban, dedi. Gene köymiz bu gün de iki geç. Bir gecede biz otururuz, öbür gece de onlar oturur. Aramızı bir dere keşer gurban... Bu dereden çok kan aktı gurban.

Üçüncü defa bir ağıhyordu, sayıklar gibi konuşmağa başladı:

— Biz öldük gurban. Biz bitik gurban. Gün onların atına alına çavar gurban. Bizde derman yok gurban. Bu kollar keşik gurban...

Bir ara gözleri dışarı kaydı. Hemen ötemizden ulu bir yol geçiyordu. Yol asfalttı, veni ziftlenmişti. Kahvenin arkasındaki kılıçlık pencereden Erzurum'un kıvrım kıvrım kaleşi görülmeyecekti. Ötelerde şehrın çamur evleri sıralayırdı. Uzaklarda, toz-duman içine gömülülmüş kalın bir dağın sıvırı ugular görülmeyecekti. Belli-bileşti...

Bizim Horasan köylüsü bir toz-duman altındaki dağara baktı, bir, ölümsüzde karayılan gibi uzayıp giden asfalt yola baktı. Sonra döndü, dalgın dalın bana baktı:

— Bu yol Gürsel Paşa'ya git der he gurban, dedi. Bu yol An kara'ya git der he gurban? Bu yol. Bu yol.

«Bu yol» uzayıp gidiyordu...

Durdur. Düşünlü. Yutkundu. Kahvenin kapı önünde pazarlarda ahi bulamayan hayvan sürüleri geçti. Doğu'da kış vardı. Hayvanlar göçüyor, insanlar göçüyor...

Hasso da pazardan gidiyordu. O da berkes gibi, kapsamında son kalan bir çift sarı ölümsüzlüğü pazara çekmişti. Hayvanın yüzüne bakan kim? Fakat çaresiz satacaktı. Topraktan, saçıtıtı tohumu bile alamamıştı. Zallı kış geliyordu. Tahılın yaza çıkmazdı ya, samansız, otsuz yaza çıkmazdı ya...

Bir, bir daha... Önlümlüden hayvan sürüleri geçtiğinde, Hasso bitirdi... Hasso derden derde gidiyordu... Hasso söylemeyecekti:

— Bize kimseyol göstermez, he vallah! Biz yol, iz bilmezlik he vallah! Bizde para yok, bizde derman yok...

Gözlerime biriken yaşları Hasso'ya göstermemek için kafamı öbür yana çekirdim. Ne o? Şimdi de ben mi ağlıyorum? Hasso'nun ardı ardına sıraladığı bu bir sırı «Yok»lar karşısında yapılacak başka ce ne vardı sanki? Evet. Doğu «yok olan umutlar» memleketi. Bu yıl değil, gelecek yıl...

Karşındaki adamın yüzüne, konuşuklarına baktı, göz yaşalarından utanıyordu. In-

sanlığından utanıyordu. Ağlamak, acımak, Hassoların hanlığı derdine melhem olmuştu bugün nedek?

Tepemizdeki radyo, Doğu havalarından bir türkçe söyleyordu...

«Şu gelen nahr midir, (!) oy maral maral maral

Sarlan tahlı midir, oy maral maral maral

Yaylalar otlanacak, kızı misin gelin misin?

Otlar toplanacak, oy maral maral maral...

Dalmışım. Hasso, sancıtan çocuğunun karnını uvalarken, türkül devam ediyordu:

«Yaz gelecek, oy maral maral maral

«Ekinler biçilecek, kızı misin, gelin misin?

Oy maral maral maral...

Şimdi aklım başka yerlerdeydi... bu türkül beni, üç gün önceki anımlarla sürükleüp götürmüştü... Otları kurumus, kavrulmuş bir tepenin eteklerindeydim. Altında, suları kurumus kalın bir dere vardı. Üstümde sırada sırada dağlar yükseliyor. Sarıkamış dağları... Daha aşağılarda yanyana dizilmiş askeri kişilere somurtkan, donuk yüzleri görülmeyecekti. Çam ağacına yaslanmış bir ölüç çobanıyla gözgözeydim. Dizinin üstünde boylu boyuncu bir kaval yatarısta. Bir türkül mırıldanıyordu. İğili, yanık. Doğu'nun bütün bir çilesi dile geliyordu bu türküde. Önünde bir ölüç sürüsü vardı. Karınları yapış yapıştı... Bir derde bir kemik kalmıştı. Toprağı yatarıltı... Sarıkamış dağları bombosdu... Sıvı doruklarda sırtıptı kalan teknik çamlardan başka, canh tek yaratık görülmemişti. Toprağın üstünde... Kasabanın üstünde... rastlıyan boz bir tepede kılıç taşından oturtulmuş irice bir yan okunuyordu: BU VATAN BİZİMDİR!

BU VATAN BİZİMDİR!

Radyo çöktün susmuştu... Añilarum beni yeniden, Sarıkamış dağlarından Erzurum'un ortasındaki bir kahveye getirip sokmuştu. Hasso anlatıyordu... Bu kez de diliştiğil mahkeme birinde «Hakim beş-in kendisine söylemeklerini, kendi sinin de, kafası kırarak bu «Hakim beş» ne cevaplar verdiğini anlatıyordu... Ağzını Ağa ya çevirerek, «Bal, yağ onlarda gurban, koc, kuzu onlarda gurban» diye berkiştirmekten geri kalıyordu.

Sonra düşülmüyor tekrar anlatıyordu:

— Bu işi bilmeyecekti. O ki Erzurum'u bildi. O ki Hasankale'i bildi, o ki An kara'sı bildi, o ki... O ki...

«O kişi uzayıp gideceğ, bir sırda sizin üstünde yatan çok cuk:»

— Emmin emmim! Babo emmim giydiyor diye, dışarıda bir ölüç kafesinin arkasında yürüyüp giden yekir bacaklı birini gösterdi.

— Bizimkiler, dedi Hasso. Toparlandı, kapiya doğru bir kaç adım attıktan sonra gerisine geriye döndü:

— Bu söylemeklerimi yazımıya caksın o ki gurban, dedi.

— Yazmayıacağım o ki... dedim.

Benden sağlam söz alıncasın;

— Hoşça kal gurban, diyerek, atmacanın sergeyi kaptı, gibi, çocuğunu kolundan kapıdaşı dişari fırladı.

İri bir adımlar atarak, ölüçlerle pazardan dönen köylü kafesinin arasına karıştı.

(!) Nahr — Hayvan sürüsü (Doğu)

Halk işi okul

Bir pazar günü topluca Gökhöyük Teknik Tarım Okuluna gitmek. Devlet Üretme Çiftliği ile yan yana ve aynı yönetim altında çalışıyor. Onbeş bin dönümü aşan, geniş, düz bir arazi üzerinde kuru hububat, meyvecilik, sebzecilik, arıcılık, tavukçuluk, inekçilik, tarım teknolojisi gibi çeşitli kollar halinde çok verimli bir çalışma yapan, yararlı bir kurum. Okulun kız erkek üç yüz yakın öğrencisi var. Seksen memur, öğretmen, müstahdem görevli. Amasya - Çorum yolu üzerinde modern binaları, düzenli yolları, bakımlı ağaçları, elektriği, suyu, öbür tesisler ile kirların ortasında bir Batı Avrupa köyü hayatı yaratılmış. İnsan kivanç duyuyor. Hemen yakınındaki köylerde tek bir ağaç yok, tek bir ışık yanmıyor, tek bir hayat izi görülmüyor. Uyarlı anlayış, yurtsever tutum girince toprak değişiyor, hayat gülmeye, güzelleşmeye başlıyor. Inek sütünü artırıyor, tavuk yumurayı çoğaltıyor, ağaçlar daha gür büyüyor, toprak daha çok veriyor ve insanlar daha mutlu oluyor.

Gökhöyük'te gördüklerimiz hep iç açıcı, umut verici şeyledir. Kirin orasında ses ışık, renk vardır. Bir hareketle gidiliyor. İnsan bütün Türkiye kölesi, bütünü kirları, yuri köşelerini böyle düşünüyor ve müflü oluyordu.

Okula alınan çocukların hep halk çocuklarydı. Kız - erkek köy okulunu bitirip gelmişlerdi. Burada daha aydınca bir hayatın olsaları içinde ekip bir meyi, doğayı emmeyi öğreniyorlardı. Hepsinin yüzünde çalışılmışlık, yapmacılık uzak bir ciddiyet ve gurur vardı. Üç yıl okuyup örnek çiftçi olacaklar ve tekrar köylerine döneceklerdi. Çağımızı uygun güzel bir hayat yaratmak için gerek pek çok şeyi burada yapıyor ve öğreniyorlardı. Kızlar el ve ev işleri, halıcılık, konservacılık, süslülük, çocuk bakımı, sepet örme, bıçaklı dikiş... Erkekler çiftçilik, mevcilik, motor sürme, hayvan bakımı ve öbür külür dersleri... Eski Köy Enstitüleri biçimini, tam bize halkımıza göre, halk için bir okul. Büttün yurd daşları böyle okullardan geçireceksin. Daha uygar yaşama ihtiyacını uyandırıcasın. Eğitim, dünya görüşünü, düşünmeyi, hayatı bakışı değiştirecek. Her okuyan, eski yaşamaya ve çalışma düzenini vadır gıracak. Daha uygarca bir hayat özleyecektir. Nerede olursa olsun bunu yaratacak. Gökhöyük'teki çalışmalarları görünce insan bu gereksinmeli daha içten duyar.

Fakat işin acı tarafına gelelim. Yirmi milyon çiftçi - köyü yaşayan Türkiye'nde dokuz tane Teknik Tarım Okulu var. Hepsinin öğrenci mevcudu ikibin beş yüz civarında. Devlet bütçesinden eğitim hizmetlerine ayrılan paranın yüzde biri bile bu okulara verilmiyor. Bizim büyük dramımız bu radadır. Haril haril tüketici insan (efendi) yetiştiğinden ortaokullara liselere, üniversitelere gözünü kırpmadan yüz milyonları harca, fakat yaşaması toprağa bağlı tarım memleketi Türkiye'nin çiftçi çocuklarını daha iyi yetiştirmek için parayı esirge. Sade suya fuze serper gibi milyonlarca köy çocuğunun iki bini okut. Bu elbet gösterişen başka bir şey de değildir. Bu yolla asla amaca ulaşamaz, Köylünün badan görme hayatı değişmez. Her şey eski gibi sürer gider.

Teknik Tarım okullarının bir büyük aksaklığı da şurada: buralara başka okullara devam edemeyecek derecede yoksul halk çocuklar giriyor. Üç yıl okuyor, ortaokul ayarı bir öğrenimden geçiyor ve örnek çiftçi adıyla hayata atılıyor. Bunların top zağı yok, öğrenciklerini uygulayacak tesisleri yok. Bir düzen tutturabilme imkânları yok. Tekrar köye dönüp yokluk ve şartsızlık içinde yetişip gidiyorlar. Ne yapacaklarını, nereye tutunacaklarını bilemiyorlar. Çoğu küçük memurlukların yanında, kimse şerefini işi arıyor, iş bulamıyor, perisan oluyorlar. Sözün kusası, okul amacına ulaşamıyor. Çocuklarla konuşmuştur, ağıyorlardı. Kimse bize bize ilgilenecek, öğrenciklerimiz hep boş gidecek, diyorlardı. Bir delikanlı «bana toprak versinler, örnek çiftçi olacağım, burada öğrenciklerimin hepsini yapacağım, ama toprak vermezlerse, ne edeyim, belediyeye başvurup gecə bekçiliği ifa edeceğim, diyor.

Görülüyorsunuzdur. Türkiye neden rahatsız? Türkiye'nin meseleleri nerede? Sen kalk yirmi milyon köylüden iki üç binini örnek çiftçi diye yetiştir, sonra onları topraksız bırak, Akıl alacak iş mi bu?

Evet, Anayasası, sosyal adalet, insan hakları... Tarım memleketi Türkiye, az gelişmiş ülke. Atatürk, Çağdaş uygarlık... Fakat sıra mı geliyor bunlara? Baksaniza politikacılar, yöneticiler nelerle uğraşıyorlar?

Talip APAYDIN

SOSYAL ADALET, 30 NİSAN 1963

ORTA - DOĞU

Bir birleşmenin karşısında ve yanında olanların durumu

Birleşik Arap Cumhuriyeti Türkiye ile yeniden diplomatik münasebetleri kurduktan sonra bir krallık ve bir muhtariyet hareketinin şansları azalır mı?

Birleşik Arap Cumhuriyeti tahminlerin üzerinde bir hızla gelişip, gerçekleşme yolunda inanılmaz adımlar atarken; bu birlik karşısında Orta - Doğu ile ilgili büyük devletlerin ve özellikle Orta

- Doğu memleketlerinin dumrum ve tutumları; dünya olaylarının ağırlıkmerkezi ol du. İşin bir değil bir çok merakla yani, Arap Cumhuriyeti'nin gerçekleşmesindeki hızla uygun bir hızla çözülmeye başlıdı. Bu konuda eski rakamlarla yapılan erken hesapların çoğunun doğru olmadığını da ortaya çıktı. İlgili devletlerin gösterdikleri yenitutumlar eski alşkanlıklarla yapılan tavsiyeleri ve tedbir tekniklerini gülünç durağa soktu.

Mesele başlangıcından alınrısa; Birliğin hızlı gelişmesi karşısında ilgili büyük devletlerin Orta - Doğu'da hiç bir şey olmuyormuş gibi davrandıkları gözden kaçınıyor du. Bu ilgisizliği garip olanlar; ötedenberi alışkan bolme siyasetinin neden terkedilmediği sorusuna bir cevap bulmağa çalışıyor. Ve yeni birliği karşı başka yakınık ve birleşme planları teklif ediyorlardı. Bu konuda Amerika bir senatör ve bir İngiliz milletvekilli ön almış; Türkiye, İsrail, Suudi Arabistan, Ürdün, Kıbrıs yakınılaşmanın zarurunu hatırlatmıştı. Bu tavsiye Türkiye'de AKİS Başyazası tarafından büyük bir ilgi görmüş; «Nasırın Birliği ve Biz» başlığı altında yayılmıştı. Başyazıcı, Birliğin bize karşı düşmanca davranışlarını pessi hümüreyle yine durum karşısında yaklaştıracakımız memleketlerin listesini vermişti. Yerinde tütününde üstü kapalı tehditler de yok değildi.

Oysa hem bizim hem ilgili devletlerin davranışları tam bir başka yönde gelişti. Önce, 1961 hareketi ile Birleşik Arap Cumhuriyetinden kopan Suriye hükümetini erken tanıyan Türkiye ile diplomatik münasebetlerini kesen Nasır, bu münasebetlerin yeniden kurulması için Ankara hükümeti ile anlaşıyor. Yanı Birlik Orta Doğu'nun bu iki memleketi arasındaki münasebetleri gerginleştirmekte değil; esasen gergin olan münasebetlerin düzeltmesi yönünde iş görüyor. Bu kararın, Orta - Doğu ile yakından ilgili Amerika ve İngiliz Dışişleri Bakanlarının Ankara'yı ziyaretleri arifesinde verilmesi bazı toplu tartışmalarla da ışık tutabiliyor. Batılı iki büyük devletin bu konuda aynı görüşü paylaşmakları ortaya çıkıyor. Bir memleketin komşuları ile dostça geçimnesi genel prensibinden hareket edilirse; son gelişmelerin Türkiye için yararlı olmadığını söylemek akıl dışı bir hareket olur. Fakat; düşmanlık kadar dostlukların da bazı sebeplerle dayandığı bir gerçekdir.

İş bu yönden ele alınrsa; bir Birliğin kopması ile açılan aranın, Birliğin yeniden kurulması ile büsbütün akıl gereği mantiki bir düşün-

ce tarzıdır. Ama sekili mantığın düşüncede tarzı. Oysa olaylar bu mantığı yalanlamış 1961 Eylülü ile 1963 Nisanı arasında Orta - Doğu'da çok şeylerin geçtiğini açığa çıkarmıştır.

Yukarda sözü geçen iki farlı garip bir tesadüfle Irak'taki kürt muhtariyet hareketinin başladığı ve muhtariyet görüşmeleri için Kürt yetentin Bağdat'a bulunduğu farlılere rastlamaktadır. Mısır, Suriye ve Irak'ın bünyesinde toplayan Birliğin Türkiye ile en önde gelen bu orak mesele artık kimse tarafından inkâr edilmemektedir. Irak'ta başlıyan muhtariyet hareketinin Türkiye'de nasıl yankılanacağı ve bu mesele nasıl çözümleneceği gerçekten merak konusudur. Birlik henüz sağlam bir zeminde oluşturulmadığı günlerde; Irak Kürtlerini temsil eden Kahire'yi ziyaret eden

Molla Mustafa Barzani
— Verdiği süre doluyor —

heyet Nasır tarafından büyük bir yakınık görmüştür. Bu yakınık erken yorumlandığında; Nasır'ın Kürtler üzerinde bazı koşullar oy niyacım düşündürdü. Hatta bu yakınık samimi bir inanç olarak yorumlayanlar da çıkmıştır. Oysa Birlik şimdilik sağlam bir zeminde oturulmuş fakat Irak'taki muhtariyet hareketi bir çözüme varmamıştır. Aksine Bağdat'a devam eden görüşmeler Irak hükümetini bir rafından bir sürücemeşe ahamkârının son dakikasına kadar kullanacağı artıksızlaşmıştır.

26 Nisan günü Celâl Tala

Ürdün Kralı Hüseyin
— Son dalgayı bekliyor —

kiye ile diplomatik münasebetleri kurma kararı verir. Ben, beklemeye elverişli bir zemin de hesapladıktan herhalde şüphe edilmeme lütfür.

Kısaca Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin Irak'taki muhtariyet olayı ile durumu aydınlatılmıştır. Irak İhtilâlinin sıkışık günlerinde fazla dayatılmadan kabul edilen şartlar Birlik kurulduktan sonra inceelenip sık dokunacaktır. Irak Kürtlerinin Arap Birliği içinde yüzdesi çok düşük bir azınlık durumuna gelmesi ve ancak azınlık hakları verilmesi eğiliminin kuvvetle neceğini söylemek herhalde kasıtlı bir kötümserlik sayılı gerektir.

Bu işin Nasır tarafından bakılan kısmı. Fakat yüzde imzada bir halkın muhtarı yet hakları sadece tek farzın görüşü ile ele alınmaz. Bu muhtariyeti vermek zorda kalana; bunu türlü çeşit çareye başvurarak almayı çalşanın karşılıkla davranışlarını beklemek gereklidir. Kisaca: Nasır yukarıda yorumlamağa çalıştığı müzakereyi takip etti. Barzani baştalığı; hareketini nasıl yürütecektir? Herkesen kopmuş bir Kasım'a karşı silahlı yürütülen hak savaşının bir Nasır'a karşı başı derecesi düşünülmeli de bir konudur. Hak savaşının son çaresi olan silahlı bırakıp başka yollar denmek ya da aynı yolda devam etmek Barzani'yi herhalde bugünlerde düşündürmek en önemli taktik konusudur. Zaman bunu açıklayacak unsur. Fakat herhalde fazla bir zaman değil.

Son hafta içinde zeminin, Ürdün'ün küçük koralının ayaqları altından kaydığını görebile görülür bir şekilde almıştır. İngilizlerden beklenen oğur dan doğuya yardım yayan savaşlara rağmen gerçekleşmemiştir. İngiltere'nin orta doğuya karıştırmak pahasına Hüseyin'in tahtını kurtarmayı düşünmediği artık açıkktır. Ürdün Kralı kendisine sadık askerlerden başka hiç bir unsuru dayanınamaktadır. Askerlerin bu desteği nedeni de ne güne kadar devam edeceğini çok şüphelidir. Kra lm'ın gerçek kabul etmesi herhalde geçikmiyecektir. Ve Birleşik Arap Cumhuriyetin deki yıldız sayısının gün gece artacağı benzemektedir. Bu gelişmenin de Orta - Doğu'ya yeni meseleler getireceği gene söylenmez bir gerçekktir. Nasır'ın eski Nasır olmadığı, çok tecrübeli kazandığı hatta tarihe karşı bazı hileler ile övgünlüğü görülmüyor. Henüz kesinleşmemiş olan bu hilelere başvuruyorsa. Tarihi gelişmenin hiç kimseyi affetmediğin bir defa da ha görülecek demektir.

Nükleer vurucu Kuvvet ve Sovyet tepkisi

İtalyan Amerika siyasi çevrelerini, Beyaz Saray, Dışişleri Bakanlığı ve Pentagonu ısrar eden en önemli konu NATO içinde «çok farlı vurucu nükleer kuvvet» içinde getirmektedir. Amerika düşünüşüne göre NATO'ya dahil Avrupa devletleri, çok farlı olarak ve NATO Başkomutanlığı emri altında birlikte mânâs Amerikan emir ve kuman dası altında demektir. Bir vurucu nükleer kuvvet meydana getirmeleridir.

Birleşik Amerika'nın bu düstura sınıraşık tipi etiği gaye, Avrupa savunmasının surâsına vurdugu yükü hafifletmek, fakat bu savunmasının sevk ve idaresini elinden kaçırmamaktır. Mr. Dean Rusk'un, Mac Namara'nın son Avrupa seyahatlarında olda etmek istedikleri hedefi bu idi. Fransa'da yüz bulamadılar. De Gaulle ken dilerine açıkça «Baska kapıya» dedi. İngiltere'de bazı anlaşmalara vardılar. Fakat vurucu nükleer kuvvet konusu askıda kaldı. Son haberlere göre bir Amerikan askeri hayatı Bonn'da «NATO vurucu nükleer kuvvet» konusunda Federal Almanya Savunma Bakanlığı ileri gelenleri ile müzakereler yapmaktadır. Ve Tirollerde tatilini geçirme olan Savunma Bakanı Von Hassel bu tatili yarında bırakarak müzakerelerde katılmak üzere Bonn'a dönmüştür.

Birleşik Amerika'nın böyle bir kuvvet içinde getirmek için zarfetmiş büyük gayreti rağmen Amerikan Yüksek Kumanda Heyeti'nin bazı erkân nükleer bir harbin şiddetle aleyhinde bulunmakdadır. Amerikan Deniz Piyade Birlikleri Kumandanı ve Müşterek Kurmay Heyeti Üyesi General David Shoup, Temsilciler Meclisi Büyütkâti Komisyonunda beyanatı bulunurken: «Nükleer bir harp vukuşu geldiği takdirde beyaz irkin ortadan kalkacağını ve dünyanın sarı ve kahverengi ırkların hakkı mîveti altına gireceğini iddia ederek nükleer harbe şiddetle çalmıştır. Amerikan Genel Kurmay Heyetine böyle bir düşünce bir hayır alâmetidir.

Amerikan teklifi Avrupa Başkentlerin de tartışılıp incelenme dursun, Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanı Andrei Gromyko, Moskova'daki Birleşik Amerika ve İngiliz

re ve Federal Almanya temsilcilerine, hükümetlerine ulaşılabilirlik üzere üç bin kezlik bir nota tevdi ederek «çok farlı NATO nükleer vurucu kuvvet kurulması» planına şiddetle hücum etmiş ve «Nükleer füze silâhlanma yarısına bir son vermek için ortak gaye sarfedilmesi» talebinde bulunmuştur.

Sovyetler Birliği hükümeti notasında «Çok farlı bir NATO nükleer kuvveti kurulması yolundaki tasarının Sovyet hükümeti tarafından Batı Almanya ordusunun ve diğer memleketlerin nükleer silâhlara sahip olmaları yolunda atılmış bir adım olarak telakkî edildiğini» bildirmekte ve ayrıca «mutasevâr NATO vurucu kuvvetinin termo-nükleer bir savasa girişmek için hazırlıkları ilerletmek gâyesi» taşıdığını ileri sürmektedir. Amerikan hükümetini «Milletlerarası meselesi halâtemek için yardımcı olmaya ve müsterik bir gayret sarfederek nükleer füze silâhlanmasını durdurmayı» dâvet etmektedir.

Nota söyle devam ediyor: «Sovyetler Birliği hükümeti, Batı Almanya'nın atomik silâhlanması ve nükleer silâhların yayılmasına karşı halâtemek olarak su meselelerin halledilmesi gerektiği görüşündedir: 1 - Milletlerarası si bir kontrol altında genel ve topluk silâhlanma; 2 - Nükleer silâhların yasaklanması, bu silâhların millî cephanelikten çıkarılması ve nükleer silâh stoklarının imhası; 3 - Yabancı askerî üslerin tasfiyesi; 4 - Her çeşit nükleer denemelerin ilelebet durdurulması; 5 - Taraflar arasında anlaşmaya vararak, İkinci Dünya Savaşı kalıntılarının tasfiyesi ve bir Alman barış anlaşması imzalanması. Bu esas üzerine Batı Berlin'deki durumun normalleştirilmesi; 6 - Milletlerarası gerginliğin azaltılması için gerekli tedbirlerin alınması ve devletler arasında itimat havasının yaratılması için gayret sarfedilmesi; 7 - Bu tedbirler çerçevesinde, ilk adım olmak üzere NATO ve Varşova anıtlarına üye ülkeler arasında bir salâhîmâzlık paktı imzalanması.

Bu, uyuşma temayülü faşyan tekliflerden sonra Sovyet notası söyle son buluyor: «Eğer Batı nükleer silâhların yayılmasını yoluunu tutmuş bulunuyorsa, Sovyetler Birliği hükümeti, Sovyetler Birliği'nin, dostlarının ve müttefiklerinin güvenliğini uygun bir seviyede temin etmek için gerekli tedbirleri almağa mecbur olacak.

Simdi Batılıların cevabını bekliyelim.

Ali İhsan BARLAS

GÜC ÇEHOV

Çehov bir tiyatro topluluğu
nu başarı oranında yilcelir ya-
şatır. Yılmaz belki ama başar-
sızlığa uğradığı vakit salt ti-
yatroy izleyicilerin yüreklerin-
den çok seyler koparı. Bu so-
pus Çehov tutkusundan, ovu-
nlarında gerçeği olduğundan ay-
rı yansımamasındandır.

Çehov, oyunlarında beli tiler
le simgelenir. Bu bakımdan an-
laşılmazı güç olan tadına var-
lığından duyguları bileyen tılız
yazardır. Bilimsel yöntemden
çoğunda yararlanmıştır. Kişi-
nin yaşamındaki gizli ve buruk
alayları veren usta yazar An-
latılmış, yorumlanması sah-
nelenmesi vaniltır kişivi yığı-
verir.

Sahneye koymusun kaygısı,
Çehova yenik düşecegi içindir.
Us ve bilinç gerektirir yorumu.
Büyük yorumcu ve oyuncular-
ın isidir Çehov. Anlamamı bul-
mak ve tanımı söyle yapmak
gerekir. Herhangibir yorumunu
yanlış anlama oyuncu sevirci
ilişkisini yiker. Şaşkına çevirir
bütün bütün. Çehov'da aniam;
gizlidir, buruktur. Onu vansit
mak gerek.

Oynayış nedenimi bir türlü gö-
zemedigim için. Kenter'lerin
Marti'sına karşı bir gerilim du-
yorum. Nedensiz bir repertuar
var uygulayan Kent Oyuncuları
için bukadarlık gerilim olsur-
duymamışım elbet.

— Bir yazar toplumcu ve i-
lerici olduğu işte değerli ol-
maz. Değerli olduğu içta top-
lumcu ve ilerici olur. Biz de-

şerli yazarlar oynamak istiyor-
uz» diyen bir tiyatro yöneticisi
ne karşı alkış tutacak değilim
elbet. Hami nerdeye. «Ülkemiz
büyük ileri atılmışlar gerçekle-
ti; bir ilerici—gerici çekimsi
si yok, onu siz ortaya atıversu
nuz» diyecek kadar olaylardan
uzak bir sanatçı. Oysa sanatçı-
toplumun içinde bireyin ta
kendisidir. Gerçeklerden kaçan
olayları bir giz perdesinde
saklamamın anlamı var mı?

Yıldız Kenter kendine var
oldugu inandığ etkileme gü-
cünü kullanarak sevircileri
bazi eleştirmenleri avlamaya
sapmış. «Marti» da. Oyuncu ve
yorumcu olarak (ki Yıldız Kenter'e
biç bir yorumcularıyla
bakmam, o çok yonlu bir sanat
çadır) elinden geldigince bu o-
lanaklarını kullanıyor. O'nun
saygı duyarım.

Once Çehov'a sonra gerçek ti-
yatroy izleyicilerine kiydiği için
yavan kalıyor. Yıldız Kenter'in
Marti yorumu Çehov ve sahne
anlayışına karşı. ilkel bir sah-
neyle. Oysa uzun duraklamalar
ve duygulanmaların tanımı
isterdi oyunda.

Ben, Yıldız Kenter'in ve top-
luluğunun yalnız nedenleri üz-
erde durmuyorum. Ben, Kenter'lerin
yolumu ve yönetimi bulamadığım
ortaya çıkan Çehov'un Marti'sini yan-
tıyorum. Yıldız Kenter'in şa-
nilmaları, sayfalar doldurur.
Çehov'daki yalnızlıklarını anla-
yıyorum yalnızca. Bu düşün-
mem, doğru olduğu ya da doğ-

MÜŞFİK VE YILDIZ KENTER «MARTI» DA
— İnanmıyarak oynanan oyun —

ruluguna inandığım içindir. Bir
oyunu eleştirmektir benim gö-
revim. Martı'yı eleştiriyorum
sadece.

Ayrıca, salt tiyatro yapıyorsa
diye; «Yıldız Kenter», Müşfik
Kenter'i, giderek Kent Oyun-
cularını, hele sevdikleri oyuncuların
bir sızgecinden geçirmeden alıkış tutacak
oyundan anlayışına karşıt. ilkel bir sah-
neyle.

Marti, ilk kez 17 Ekim 1896
da Petersburg'daki Alexandrinski
Tiyatrosunda ishlandı. Oyun
tam bir başarısızlığı sona er-
di.

nişti. 1963 yılının Martı'nda
Ses Tiyatrosu'nda sahnenelenen
Marti, fiyasko ile sonuçlanmasına
rağmen bir süre oynamayı
devam etti. Var olan bir
soruna inanmıyarak topluluğun
Çehov'u oynamasını sakıncalı
bulurum.

Stanislavski'nin bunca yolu
göstericiliğine rağmen Martı,
dekoruya, oyunuyla ve sahne-
ye koymusun yorumuya i-
çinden çıkılmaz bir oyun olmuş.

Çehov, silindir gibi geçmiş
Kent Oyunçularının üstünden.

Hayati ASIL YAZICI

haber

Edebiyat gece

Türk Edebiyatçılar Birliğinin
hazırladığı edebiyat gece 23
Nisan Sah aksası Yeni Tiyat-
roda yapıldı. Çok kalabalık bir
dinleyici kilesinin izlediği gece,
Birlik Başkanı Melih Cevdet
Anday'ın konuşması ile açıldı.
Melih Cevdet bu konuşmasında
Birliğin 1955 yılında kurulduğu
nu, özellikle 27 Mayıs devrinin
den sonra amaçlarına yaraşır
bir şekilde çalışmalar gösterdğini
belirtti.

Yıldız Kenter ve Sükrar Gün
görün artı aramızda bulunma-
yan sanatçılardan yapıtlarından
örnekler okuduğu bu geceye
yirmiden fazla sanatçı katıldı.

Asım Bezrei, Fransız yazar
tarafından Jean Freville'in «Sos-
yalist gözle toplum ve sanat»
adlı incelemesini dillimize çeviri-
miş. Çeviri yakında izlem ya
yılarda ekacaktır.

Sergi

Geçen Cumam günü Ankara'da
İmar ve İskan Bakanlığı salon
larında «Çağdaş Venedik Res-
samları sergisi açıldı. Venedik
Belediyesi tarafından temin e-
tilip gönderilen tablolar İtalyan
Büyükk Elçi Mario Lucio.
ll'ni hımyesinde sergilenmiş
dir. Sergi Ankara Sanat sever
ler tarafından eğlile karşılan-
mıştır.

ADAMLAR

Bu yıl havalar düzelmiye-
cek. Yaz, yazdan geçtim.
çoğu yılların baharlarının
daki simsıçak günde bile
kendini sere serpe göstermeye-
cek. Belki geçen, önceki, daha
önceki yıllarda da gimes bö-
lesine pusu, bulutlu havaların
girdiği İstanbulluların tedirgin
etmemiştir ama, bu yıldı kadar
gözle görüller, elle tutulur ol-
mamıştı. Bu yıl doğan gerili-
ğine memleketin ekonomik sos-
yal, politik geriliği de karıştı.

Misan başımdayız. Biliyor-
um eski Martin üç dokuzu,
halk dilindeki «Abral» ün vám
Avril'in besi çıkacak, mevsim
rüzgarları esecik. Kuğu firtına-
sı, Sevr firtinası, Zihice ipti-
dasi, Sittel Sevirin sonu, fır-
na, firtına, firtına...

Ama bütün buniardan sonra
da inşaat kurnazı bir yayla tes-
tisi gibi ilk ilk süzürəcək yağ
ve yazın korkunç gilnesi açık
kalmış bir firın ağı gibi İstanbul
bulu İstanbulluları yakıp ka-
vuracak. Yani doğal grilik sil-
nip süprilecek ama bilmeyi-
rum sosyal, ekonomik, politik
grilik silip süprilecek mi?

Derken ene köklümde kalın
bir:

— Merhaba yahu, neroje böy
le?

Durdum: o!

Yıllarca öncenin hareketli
toplakları, hacı ağasıyla ünlü
bir gimes ilinin orta okulların-
dan birinde tamışmas, kara ku-
ru, uzun, tırkeş bir arkadaşı.
Futbol oyunlarınıza girmez, gır-
sır topla vuramaz, koşmağa kalka-
yakları dolası vururlar...

— Ne o? Bakıyorum merhaba
muza hasbi geçtin?

Aşinda hasbi filan geçtiğim
yok. Saşırıyorum. Bu o mu? Ha-
ci ağı, bereketli toprakları
la ünli gimes ilinin orta okul-
larından birinde tandoğum ka-
ra kuru, uzun, becerksiz oğ-
lan mı? Yok canım, bu o ola-
maz. Boy belki hep o uzun bo-
ama, kahip? Sırtındaki läçer-
palto? Fırından yeni çakmışa
benzeyen somun somun vanak-
lar?

— Yoksa tanyamadın mı?
— Ayıp ettin, tamamız ola-
muyum cihizcığım? Hani annem
el çamaşırına, tahtasına gider-
de sen, gittiğiniz evlerin mü-
fakalarından taze ekmekle be-
yaz peynir uçanardın?

Kalın altı yüzükler bulunan
eli, kocaman eli havaya kalk-
tu:

— Yoook, o kadar uzun boyu
değil!

— Niye?
— Eski çamlar bardak oldu
Kolumna girdi:

— Geç şimdi bir yaprak bun-
ları... Gel seni arkadaşlarına
götürmeye de gör bak, adamlık
nasıl olurmuş belle!

Istiklal cadde üzerindeki a-
ra sokaklardan birinde lüks bit-
faklı lokantadan içeri girdik.
Vakti henüz ikindi bile değil.
Locantada kimse yok, taa-
dip masalarдан birinde karsılık
h oturmuş iki kişiden başka
fkisi de bizimkinin tomurcun-
dan biçilmiş sanki. Önderinde
yarm kiloluk bir Kullip rakis
balıkta yalnızca dolmaya ista-
kızdan füme dile kadar meze

lerin çeşitleri ama onlar rakı-
nın leblebiyle içiyorlar.

Masalarına sokulduk
Akları pembeleşmiş gözleriv
le hize kanlı kanlı baktıktan
sonra, tâcîvert atlatalan kravat-
nın üzerine yağlı boyalla kırm-
zi pençeli bir kartal resmedil-
miş olam, bizimkine sordu:

Bizimki beni gösterdi:

— Hemşerim feylesoftur, ce-
vabını versin bakalı!

Caresiz, herkesce bilinen te-
kerlemevi yaptırdı:

— Tâze elden, tâze pismis, tâ-
ze kahve tâzelər!

Cingirak, gümrah kahkahalar
la. Ardından da:

— Sen de bizdenmişsin, bu-
yur bakalı!

Gösterilen vere geçip otur-
dum. Hâl hâlin, hoş besten
sonra bizimki benim kimliği ki-
saca belirtti. Ardından da:

— Babası büyük adamdı de-
di. Buna kulak asmayın...

Gözlerim, elinde olmuş olarak
ona mi kaymıştı?

— Yalan mı? Tabi büyük a-
damdı. Serefsizim herif bu otu-
ruştı kizarmış bir kuzdan
başa üstline de yarım kilo bak-
la yordı!

— Beni elinin tersiyle itti:

— Bahasının turşu olamaz
bu!

— Belki haklım, dedim. Hâl
hâlin ama, babamın kizarmış
bir kuzuya yarım kilo bakla-
va dedigine hiç rastlamadım!

Bana acıycak baktıktan so-
ra, arkadaşlarına döndü:

— Cocuk bu be. Oğlum feyle-
softur karın doyurmaz! Senin
kaleme on yılda kazanamıvac-
ığını elin oğlu bir saatta... Öyle
değil mi amma?

— Doğru, dediler.

— Okumanın da, yazmanın da
her sevin her sevin başı sona

para kazanmaktı. Kafan calış-
yorsa okumaya falan lâzı-
m yoktu. Ne demişti adam? İşlet
kafan, doðdur kasan. Üst ya-
ni fasa fisodu. Gilineyin bere-
ketli toprakları üzerinde öyle
zenginler vardı ki, eli görseler
mertek sanırlardı ama. Be-
nim gibi feylesofların doktoru
ezzacı, mimarı, mühendisini
cevrelerinde fırıldak gibi dön-
dürüyorlardı. Okumak mok-
tak, Avrupaya, Amerika'ya
taşılıp gitmek, fustu fos!

Bu arada garson çağrıldımsı,
nasamı üzerindeki cesitli me-
zeler, yarısı içilmiş raki şise-
si filan kaldırılmış, masa raki
si, mezeleyile yeniden donat-
ılmıştı. Yeniliv, içiliyor, «Le
bâle güzel sev...» li şiirler söyle-
niyor. «Plâni, pilâvi» politika
yapılıyordu, eski günlerin banksa
kredilerine hasretle iç çekili-
yordu:

— Aaaho günler ah!

— Ah ki ah...

— Ah çekmekten ciger kebab
oldu...

— Neydi o banka direktörle-
rinin kapıdan karşılayanları?

— Buzlu serbet, bira ikram-
ları ya?

— Elendim akılmız hükmeli-
ti atlardık Kadıllâk'a...

— Ver elini İstanbul, Anka-
ra, İzmir!

— .....

— .....

— .....

Gecen onuna doğru masan-
dan kalkılaştı. Dolgun kara
bıyık:

— Garson!

Bizimki yıkılarak kalktı aya-
ğı:

Orhan KEMAL

— Ne o? Hesap mı istiyecen?
Kumral bıyıklı üçüncü, sıç-
kin cüzdanına davranmıştı
blle:

— Benim masamda hiç kim-
se hesap veremez!

Bizimkinin tepesi attı:

— Yaaa, dedi.

Kara dolgun bıyıklı:

— Sen kimsin ki senin ma-
sanda hiç kimse...

Sözlüñ kesti:

— Benim kim olduğunu de-
mek belli medinedin daha?

— Lan sen kaç paralı adam
sun?

— Sen kaç paralı adamsın?

— Benim babam...

— Babanın avradını...

— .....

Masaya bir tekme, sıçeler, ta-
baklar betonda şangur... Kü-
fürler içili lokantansı alkol
kokulu, sigara dumani yükü-
lu havasında simsek gibi çakır,
birbirlerinin cemazeyevelleri-
ni savıp döküyordu. Dolgun
kara bıyıklı, kövür harap du-
varları dibinde bit kırar, bar-
but atardı. Demirkırarların sa-
yesinde boynumuz kiravat gör-
düğünü ne çabuk unutmuştu?

Kumral bıyıklı odañda başka
tüclüsü miydi? Yıkkı duvar
diplerinde barbutu birlikte at-
mamışlar mıydı?

Bizimkine gefince...

Lokantadan çıkışının farkına
bile varmadılar. Dışarda cisen-
tili bir akşam vardı. Beyoğlu.
Beyoğlu kaldırımları omuz o-
muzaydı kadınlar erkekler. Az
sonra sicim gibi inecik yağmu-
ra yakalanmamak için kaçış-
yorlardı.

Brecht'in savunması

Sömürük ırkçılardan kaybettikleri savaş bir süredir salonlarda yürütüme çalışıyor. Konferans diye, topladıkları ter temiz Anadoluları çocuklarına; kültür düşmanlığı aşılığa çalışıyorlar. Dünya'da, Türkiye'de emekten yana sömürge karşı kim varsa karşalarak gorden düşürmeye çalışıyorlar.

Bunu kârlı bir iş haline getirmiş bir zavallı Sosyal Adalet'i ve bir sayıda çıkan bir anketi diline dolamış bütün dünya sahnelerinde piyesleri oy nanan; Bertolt Brecht'i bahane ederek kültür düşmanlığına gerekten hizmeti görmüştür. Yaptığı iş ne ilk ne de sa

dece Türkiye'de yapılmış bir iştir. Ve Brecht genelde bu adam tarafından çamurlanmışdır. Nazi zümlünden kaçırıktır. İkinci Dünya Savaşı sırasında Amerika'ya süren Brecht, Mac Cartney'nin Ameri kayı bir bela gibi sardığı günlerde "Anti-Amerikan Çalışmalar Komitesi"nin karşısına çıkmıştır. Biliindiği gibi sayısız Amerikan aydın ve yazarını olmadık haberlere dayanarak sigaraya çeken bu komite; Amerikan kültürünü ağır darbeler indirmiştir. Birim sömürük ırkçılardan da hasretini çektiler. Bu komite kargasında Brecht'in yaptığı konuşmayı yayımlamayı düşündük. Sözü Bertolt Brecht'e bırakıyoruz:

başlangıçtı. Amaç topyekün savasa hazırlamaktı. Topyekün savasa ise kültürün baş düşmanı idi. Güdülleri amaci savasa gerçekleştirecekti. Artık Alman ulusu yersiz, yurt suz, yiyeceksiz, içecekler yasacak, kültür verilerinden yoksun kalacaktı.

Kültür alanındaki gerici baskının, bir ulusun fizik güveninin uğradığı zararlarla ilişkisini, başlangıçta ne ya-

BERTOLD BRECHT
— Bir Kültür Savasçısı —
zik ki bir avuç aydın farkede bilmisti. Barışsever demokratik gevvelerin direnenne çabaları yeterli olmadıktan, Hitler'e karşı durulamamıştır.

1933 Şubatında, Reichstag yangının ertesi günü Alman yadan ayrılmak zorunda kaldı. O vakite kadar yeryüzünün görmediği bir yazar ve sanatçı göçü başlamıştı... Önce Danimarkaya yerlesti. O yunlarının ve şiirlerinin til münü, nazilikle savasa ayrılmıştır.

Bu şiirlerden, Üçüncü Reich'in sinularını aşın, Alman yada siz bilenler oldu. Danmarkadaki Alman Elciliğinin de kırkırmazı ile, Danimar - kalkınaziler, çok gecmeden, ülkelerinden çıkarılmıştı. İstiller. Danimarka hükümeti bu isteği verine getirmemişti. Ama 1939'da savas artık kaora davamıca, Stokholm Belediye Başkanı ile İsveçli senatorların cağırtısına uvarak, ailelerle birlikte İsveç'e geçti. Bir yıl kalabilidim İsveçte. Hitler, Danimarka ve Norveç de ele geçirilince, kuzeye Finlandiya'ya eçtilk. A.B.D. için gerekli göçmen vizesini burada bekledik Hitler'in adamları da aramızdan yetistiler. 1941'de, Amerika Birleşik Devletleri ne gitmek için vola çıktıı - mında. Finlandiya'ya nazi birlikleri dolmustu. Alman A.vusturval. Çekoslovak. kâşıkları ile dolu bir trenle Sovyet topraklarını aştı. Bir

İsveç gemisi ile Vladivostok'dan ayrılmızın onuncu günü, Hitler Rusya'ya saldırdı. Gemimiz yolda, Manilladan Hindistan cevizi yükledi. Bir kaç ay sonra Hitlerin ortakları, bu adayı da ele geçireceklerdi. Pearl Harbour baskının ertesi günü. Amerikan vatandaşlığına geçmek için ilgiliere başvurdu.

Hitlerle savasın bu dönemde yazmış olduğum şiirlerle, oyunlarından ötürü, Anti-Amerikan Çalışmalar Komitesine çağrıldığımı sanmıyorum.

Benim bütün çalışmalarım, tamamen bağımsız, edebiyat çalışmalarıdır. Hitlere karşı yönetilmiş çalışmalarım da aynı niteliği taşıyır. Amerika Birleşik Devletlerinin daveti - lisi olduğum için, bu ülkede, edebiyat yolu ile de olsa, politika ile uğraşmaktan kaçındım. Sırası gelmişken,inema yazarı olmadığımdan da beri yim. Hollywood, nazilerin Prağdaki vahşetini yansitan, tek bir öykümüz filme almıştır. Sinema endüstrisi fistünde, siyaset ya da sanat açısından bir etkin olabileceği ni sanmıyorum.

Anti-Amerikan Çalışmalar Komitesine çağrılışından yararlanarak, Amerikalılarla ilgili, bir, iki şey söylemek istiyorum. Söylüyecelerimde son yirmi yıl boyunca Avrupa'da, şiir ve oyun yazarı olarak edindiğim verilere dayanıyorum. Eğer büyük Amerikan halkı, kültür alanındaki düşünceleri özgürüğünün, kimin tarafından olumsa olsun, kişilansmasına göz yumacak, ya da bağımsız olmasa gerekken sanat çalışmalarına karı şak olursa, çok seyler viti recek, çok büyük tehlikelerle karşılaşacaktır. Tehlikeli bir dönemde yaslıyoruz. Uyarlıktan kaçınmamak, insanlığı: sindiden çok zengin kılabilecek niteliktir. Oysa insanların coğuluğu, yine de vokullukla savaşmak zorunda. Büyüük savaşlar geçti basmazdan. Daha büyüklerinin kadiva davasıından söz edilir. Yeni bir savas, belki de insanlığı yervizinden silip süpürecek tır. Belki de bizler, yeryüzün de yaşamış son insanlar olacağız.

İnsanoğlunun, basaramadığı işleri atınm yardımlığı ile tamamladığı: çağlardan bu yana, yeni üretim olasaklılarından olumlu bir şekilde yaşarlanma volunda büyük bir gelişme olmuştur. Bu durum karsında, her yeni düşünmenin özenle ve özgür bir hava içinde incelenmesi gerektiği siz de inanırsınızsanız. Ben, sanatın yeni filmleri getirip, bunları daha da soylu kılabileceğine inanırdan yanıyorum.

Sophia Loren ve Raf Vallone
— Kızım ve Ben'de
— Savaşın alt üst ettiği bir hayat hikayesi. —

KIZIM VE BEN

Kızım ve Ben (La Cioccola — Lazio'lu köylü kadın) —
Alberto Moravia'nın aynı adlı romanından shemava **—**
Yarışan: Cesare Zavattini — Re: Vittorio De Sica —
Fotoğraf: Gabor Pogány — Müzik: Armando Trovaloli —
Montaj: Adriana Novelli — Oynayanlar: Sophia Loren, Jean Paul Belmondo, Leonora Brown, Raf Vallone. Re: nato Salvatori — Yapım: Carlo Ponti — Titanus

Alberto Moravia, Cesare Zavattini, Vittorio De Sica işbirliği, Zavattini—De Sica ikiliinden çok, Alberto Moravia'nın etkilerini taşıyan bir film çıkarmış ortaya. Sciuscia'nın, Bisiklet Hırsızlarının, Umberto D'nin, Stazione Termini'nin, Yuvasızlar'ın büyük ustaları Zavattini ile De Sica, kendi evrenlerine yabancı bir konuyu sinemeye uyarırken sağlam, ölçüfü, dengeli bir sonuca ulaşmışlar. Kızım ve Ben'e. Zavattini—De Sica işbirliğinin büyük eserleri arasında yer vermeye yeterli değil. Günlük yaşantının ayrıntılarından uzaklaşan bir konu, yeni gerçekçilik akımının bu ikili temsilcisinin yaratıcı gücünden, kendilerine özgü evrenin sınırlarına düşmeye, Kızım ve Ben, senaryosunun ve yönetiminin biçimsel kusursuzluğun, özünü este ettiğinden daha ağır basan bir film olmuş.

Kızım ve Ben'in ilk bölümünden klasik bir kuruluş ve biçimini gösteriyor. İkinci cihan savasının son aylarında, bombardımanlardan kurtulmak amacıyla, kızı ile birlikte Roma'dan kaçırıktır. Köyüne sağlanan Cesira'nın (Sophia Loren) yolculuğu, köye vardıkları sonra ve niçin kendi yurdu, yeni tanıdığı kişilerle kurduğu ilişkileri sağlam bir gelişime, iste bir sinema dili ile anlatılır. Her seyre rağmen yaşamı sevincini, geleceğe bağlılığını yitirmeyen, bir seçim yapmak

Rekin TEKSOY

BENİM DEĞİL

Sık dokunan bez çubuk yırılır
Yemiş verme taşları,
Bir deve leşine bin kuzgun gerek
Sevdigim karşında kırk engerek
Kırıldım, bir daha kır
Bin daha kır
Bin daha kır.

BU DA

Halkın özini oldatırsınız,
Zaman,
Halkın çوغunu her zaman
Ama halkın tümünü
Hic.

Cahit IRGAT

Hacı Demokrasi

İki gözüm kardasım.
Once beni bağışlamam dileğim. Ben eskiden böyle zıp-pe değildim Ankaraya geleli, akşam sabah asfalta yürüyeli, itihâ mallarıyla dolu pırıl pırı vitrinlere bakal, renk renk sisler altında dolasah ayakları hâzır zaman vere degmeyen insanlar arasında yaşıyah süste sâsiene kadınlardan çokmiş kadınları göreli yile yile insanlıktan çokmış aristokrat vatandaşları tanıyah senin akhâmın ucuna gelmiyecek yemekleri yiye, içecekleri içeli asan sörlere bineh balolara gideh kalariferli dârelerde oturah kodamantalarla dîşüp kalkabes kath bir iş hanunda bes yüz ipliktoru bir arada girelliua parklarda, bârlarda, sazla da eğlenesi, bîyîk kumar oyna yanlarla tanışah, haftada bir Amerikaya Avrupaya gidip gelenterle teşerrüf edeli polisika clârlarla dolasah gazeteleri bî rotarında bulunah bebeserin Ingilizce konuştugu körp-ciklerin Holivut vaşadıkları caddelerde gezeli, memleketcin nasd vînetildiğini ve kimlerin yönettiğim görüp unihâh kendini Pariste Nevrokta Londra'da sanah Haci demokrasiyi tâusmak tursatı bulah ben yice züppetestüm iki gözüm kardasım. Once beni bağışlamamam dileğim Ben gayri sana âyik değilim Ben gayri senin adına konuşmaktan utanıyorum Ben gayri memleketcin her yanım asfâl her yanım apartman her yanımı kalorifer, her yanım elektrik her yanım neon her yanımı asansör her yanımı doktor her yanımı okul her yanımı okanta her yanımı süstü-püstü her yanımı cılıcılıcılı görmege olsadım İnsan özür zamanı Ankarâm göbeğinde ya savınca demek ki böyle ouyor muş! Memleketi gülînlik gülîstanki görüyormuş! Ağzı teğli, sıvırmış gözü değişyormuş, kulagi deşivşormuş! Ben ounu geç anladım iki gözüm kardasım Buralarda, senin sefaleti ne basa basa vaşadığım içen utanıyorum.

Sama Bâtpazarından haberle vereyim: Geçen gün eski İstâni gazetesinin ortaklarından, simdi Vatan gazetesi'nin köşe yazarı Salih Nevzat Üstün Bey ile karşılaştı: «Bizim» âsâbı bir vîyetemiz var» diye başladi. Yöntem demek metepe demek usul demek. Klâsik tâfîni da her halde anlarsın Nevzat Üstün Bey söyle devam etti: «Batıda uygar ülkelerde insanlığa yarışmış ne çikarsa en azından eli yil sonra benimsemek Meselâ Batıda demokrasının cügi çıktı, hanî nerede ise vazgeçecekler, biz yeri uy-

gulamağa başlıyoruz.» Sonra da söyle dedi: «Bilinçli emekçi sınıflarının bu durumda yapacak kurnaktır. Kurulmuş bulunanları tek sey, kendi partilerini Türkiye, İşçi Partisi olanakları ve yetenekleri bakımından bu bîyîk davranış kapsayacak kadar geniş ve etkili değil, dir. Dinamik bir Sosyalist İşçi ve Köyü Partisi kurulmalıdır.»

kul. Ben kanuna bağlıym» AP li milîfî etegini beline bağla, yep, öğretmeni ve de öğrencileri bir gizelce afaroz ediyor. Burası Haci Türkiye. Yaşam Haci Demokrasi!

İki gözüm kardasım.
Bir kabine üyesi, yani bir Bakan, bir faşist gazetenin kulağına söyle demiş: «Sosyal bîn yedekî hastalık, mîli emniyetçiler tarafından teşhis edilmesi

— Çindur o Yalçın Aydu? Ve konuşma böylece sırrıp gittil. Yarındası gün aynı aşağı gittim. O garson gelip dikkidi tepeme:

— Yalçın Aydu deliğli ne yazdır da? Diye sordu.

— Anlattım ne yazdığını Ocağa doğru bağırdı:

— Koç yumurtası, biliir!

İki gözüm kardasım,

Ankara şu günlerde çok gerilmiş saz telli gibi tin in ölüyor.

Gözlerinden öperim, İki gözüm kardasım, Sendikalar üstüne yazacağım sana.

Hüseyin KORKMAZGİL

Ben gayri züppeleştim, görüyorsun ya! Senin adına konuşmaktan utanıyorum, İki gözüm kardasım. Nevzat Üstün Bey'in yanında Yeni İstanbul gazeteinden bir efendi vardı, o da söyle dedi: «Sosyalistler Birleşmeliidir. İyi niyetli sosyalistler, sayıları ne olursa olsun, demokratik sosyalizmin kendine has değişim olçüleri içinde ortaya çıktıkları vakit kandı'ervîl le adam gibi konuşulabilir»

Görliyorsunuz ya sosyalistler! adam verine koymayan Yeni İstanbul ile Nevzat Üstün bey nasıl birleşiyorlar! Şimdi anla, din in benim niye züppetéstigim?

İki gözüm kardasım.

Bâtpazarında çok sey var. Yeni İstanbul diyor ki, «Dün CHP'lerin arzusu ile İliga zâlien Türk Kültür Derneği'nin kongreinde DP, ne hûcum edilerek CHP'nin propagandası yapıldı»

Görliyorsun ya herifler dîşlerini aşıyorken oynasalar söyleyiyorlar Türk Kültür Derneği, elli ellerine geçirmek istediler ve neticelerinin üstine oturdular. Ofkeden kuduz o dükânları nasıl da helâk değil mi? Boynu ma yirtıyorlar! Komünîstler! Komünîstler! diye?

Bâtpazarında çok sey var, İki gözüm kardasım. Hanı bilirsın, AP'nin Bolu adayı bir Rahmi Özer Efendi vardı, seçimi yitirince Denizliye Milîfî oldu. İste o eli masâh Rahmi Özer Efendi, Kültür Derneği postu seriyor ve söyle ilân ediyor: «Cumhuriyet ve Millîyet gazetesi komünîstîn. Zinhar okunmayınız! Sosyal Adalet ile Yön gazeteleri de killiye cehennemdir. Zinhaar! Sonra da kalkıp Denizlinin bir bucaguñ gidiyor ve başına topladığı avanesiyle birlikte okulu teftise çikıyor: «Bugün günlerden Cuma Hadî bahâ, kahm, topla su talebeni de camiye yürü bakıymış diyor 88 retmene. Öğretmen de diyos ki: «Ben öğretmenim. Burası o-

ve tedavisi İcra Organına bura kılmıştır». Göriliyorsun ya, Plân lama Teşkilatı da çöpe, yaban, ci uzmanlar da çöpe, bilim de çöpe, fen de çöpe... Bu lâfi söyleyecek bir Bakan anıksa Haci Türkiye'de bulunur. Bu lâfi kuyruğuna tutunup göbek atan bir gazete de ancak Haci Türkiye'de çıkar. Kalkınma plâm polis tarafından yapılan bir meyâlette Bakanlıklar ne görevi var, demokrasının ne görevi var?

Biliyorsun, Kayseride dört yumurta topuk, astsubaylara saldırdı, birini öldürdüler. Astsubay ölüken demiş ki: «Bep sizî tanımıyorum, bizden ne is tiyorsunuz?» Yumurta topuklarla da demişler ki, «Biz seni tanımız. Sen bizim aradıkla rûmuzdanın. Adın ne olursa olsun. Herkes bizim gibi böyle birini temizlerse memlekêt kurtulursa.»

Astsubayı öldürüler ve bu lâfları edenler bir de kâkka millîyetçilik taslaclar. Bu yuvarla topukların gazeteleri de her gün manşet çeker, «Memleket komünîstlerle doldu» diye.

Geçenlerde açıya gitmistim. Tâmidîn biri elime «Yarın adı bir dergi üzatti. Söyle bir bayramım dedim, sayfaları çevirdim. Sayfanın birinde İndönü ve Bayar adlarıyla yapılmış bir halka vardı. Garibime gitti bakıma başladım. Adamın işi gâlici yokmuş. Bayar - İndönü - Bayar - İndönü - Bayar - İndönü diyerek bir halka yapmış. O muhâşûmada bir soluklanan oldu. Bir de baktum, bizim garson.

— Ha bu nedür da? Dedi. Parmışıyla, sayfadaki halkayı gösterdi.

— Ha bu delîk nedir?

— Özel sektör delîk, dedim. Garson kaşlarını çattı.

— Ha bu özel sektör delîklidir?

— Özel sektör delîglidir...

— Ha bu kime aittir?

— Aydin Yalçın'a...

Reco devleti

Anayasâ Yüksek Makamına Dâvacı: Urfa'nın Akçakale ilçesine bag 42 evli, 250 nüfuslu Hırbetil Salih köyü adına, Sosyal Adalet.

Dâvâh: Uşaklarım efendisi, fâsihîn siyâsi amâsi, devlet için devlet Reco devleti Bassanı, Urfa'nın Akçakale ilçesine bag 42 evli, 250 nüfuslu Hırbetil Salih köyünün mutlak efendisi, derebeylik kalmıştı, demokrasî mikrobu Aja Iso Reco, nâmî diğer Reco Aja.

Suç târihi: Kurtuluş savaşından önce, Kurtuluş savaşından sonra, 27 Mayıs'tan önce, 27 Mayıs'tan sonra ve Nisan 1963 t...

Delliller, tanıklar: Seçimden seçime oyu alman 250 vatan, das, yıkılan 42 ev, Millîyet gazetesi, Millîyet gazetesi'nin özel muhabiri Ömer Okutan ve foto muhabiri Hüseyin Kircali. Ve ayrıca, Türkiye halkının yüzde yetmiş, Osmanlı Tarihi, Kurtuluş Tarihi ve 27 Mayıs olayının nedenleri...

Olay: 50 yıldan beri köylüler Hırbetil Salih köyünden atmak için yemediği herze, doyurmadığı köpek kalmayan, 27 Mayıs'ta kuyruğunu kısmışken, son günlerde meydâni boş bulan Reco Aja, nam-i diğer devlet içinde devlet, iki gün içinde 42 evlik köylü buldozerle yıkmış, yerle bir etmiş ve köy lâlin toprağına el koymustur. Köylüler yunrukları çekmişler, komşu köylerden gelenler dişlerini sıkılmışlar, Anayasâ öfkeyen ağlamışsa da, antiderokratik kanunlar dişlerini ve de tırnaklarını gösterince İdar-

ma da bunlardan yana olunca, köylüler, «Hey Devlet baba, bu Reco devletini yıkımayacak musun» diye avaz avaz bağırıktan başka bir şey yapamamışlardır. Köylüler korumak isteyen avukat Falk Bucak, Devlet içinde Devlet Reco ağanın niyetini daha önceden kaymakama duymuşsa da Kaymakam, «Bana deyim yılan bin yaşasın» diyerek, orta sekârî kahvesinden bir yudum almış ve tavla oynamaya girmiştir. Tam o sırada Mecliste işçi davaları görüldüğünden millet vekilleri vatan ve millet aşkıyla tam siper yapmışlar ve Reco Ağanın demokrasının irzına geçtiğini maalesef görmemişlerdir.

Netice-i talep: «Türkiyede ağa yoktur» diyenlerin kulağına rina davul çalınmasına «Aziz vatandaşlar» diye mutuk çekenlerin ağızlarına pisli pabuçla vurulmasına, halkın kesesi denilen binlerce lira maaş alıp Anayasâ ya sularanlara hadlerinin bildirilmesine, Meclisi bezik sahanın kulağlarını çekmesine, demokrasının yemokrasî olmadığının İlgilileri 35 getirilmesine, Hırbetil Salih Köyü'nü yikanılar ve yikanıları tutanların ecelinin yakın olduğu davanı davul zurnıyla İlân editmesine; köylülerin işçiliğin ekmekçiliğin gazel dinlemeye niyetleri olsadığının bildirilmesine, Devlet içinde Devlet Iso Reco Ağanın feabına tezelden baktımasına karar verilmesini dileğim.

Not: Eğer üç başlı hükümet Iso Reco Ağanın yer ile yeksan ettiği köyün toprağında demokrasi yesereceğini umuyorsa, şimdilik avucunu yâlasın. Bîraz sonra da hissânamâ ağıla-

